8-a JARO, N-o 381

LEIPZIG, 28. / 1. 1932

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS dusemajne | REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris 12e. – GVIDANTO: E. Lanti. – SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. – ADMINISTREJO: R. Lehner, Kolmstr. 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS dusemajne

La vivo de l'laponoj en Svedio.

Gvidinte esperantajn kursojn en Kiruna mi ofte vidis laponojn sur la stratoj de la urbo, portantaj siajn naciajn, diverskolorajn vestojn k parolantaj sian lingvon, iom similan al finna k estona lingvoj. Tamen mi neniam alparolis ilin, decidinte iam mem persone viziti ilin en ilia vilaĝo.

Iun sabatan posttagmezon la gvidadon de lernantina esp. grupo afable anstataŭis K-do T. Svenson k mi povis kun K-do G. Karlson (Carlsson) viziti la plej proksiman grandan laponan tendaron en Renŝen (Rensjön) (la nomo signifas en esp-o — boaca lago). La akompano de K-do Karlson estis por mi tre grava, ĉar kutime laponoj ne estas sufiĉe afablaj kontraŭ eksterlandaj vizitantoj. K-do Karlson pli frue estis dum tuta jaro staciestro en Renŝen k tial konata al ĉiuj laponoj.

Jam survoje, veturante per la plej norda elektra vagonaro, kiu trapasas laŭlarĝe tutan Skandinavion de Luleo ĝis Narvik, ni vidis aregon da boacoj, nutrantaj sin per tundraj muskoj k herboj. Kiel mia akompananto sciis rakonti, ofte la boacaroj troviĝas sur la fervojo k ne foriras de ĝi, kvankam la lokomotivo ege signalas. Boacoj en sia morttimo nur kuregas laŭlonge de l'fervojo, sed tamen la vagonaroj estas pli rapidaj k senkompate mortigas la bestojn. Kelkfoje la nombro da mortigitaj bestoj atingas 50. La radoj de l'vagonoj estas kovritaj per boacsango, karn- k felpecoj pendas ĉe la malsupraj partoj de l'vagonoj. En la sekvanta stacio oni purigas la vagonojn k la pasaĝeroj kun plena trankvilo daŭrigas la vojaĝon.

Sed — la boacoj estas propraĵo de laponoj. Ĉiu boaco estas signita per speciala signo de la lapona familio. Ili estas trezoro de l'laponoj, sen boacoj ĉi tiuj homoj absolute ne povas vivi. Memkompreneble la laponoj ne povas kun trankvila koro toleri la mortigon, la forigon de sia trezoro. Post tiaj boacmortigoj de vagonaroj la koleraj laponoj venas al la stacidomoj k postulas monan rekompencon. Tio ankaŭ okazas laŭ la ŝtataj leĝoj: por ĉiu de vagonaro mortigita boaco lapono ricevas po 25 sved. kronoj, tio estas proksimume nur triono de la vera valoro de boaco.

Kutime la laponoj loĝas en tendoj, kiuj estas konstruataj el tre diversa materialo. Ofte la tendoj estas torfaj, ofte simple teraj, ofte estas longaj bastonoj starigitaj tendforme k la interspacoj estas kovritaj per sekigita musko, sed kelkfoje la tendoj estas kovritaj ankaŭ per boacaj feloj. Kompreneble por la bezono de l'familia vivo estas uzataj pluraj tendoj — speciala por loĝejo, alia por bestoj, alia por nutraĵoj, ktp. Nature, mebloj ne estas uzataj. La laponoj sidas sur la planko, kiu vintre estas kovrata per feloj, ĉirkaŭ la fajro; ankaŭ en siaj lernejoj ili lernas sidante sur la planko. Varmiĝantaj ŝtonoj anstataŭas fornon k sur ili oni povas baki ankaŭ panon. Rapide estas pretigata kafo k la fremdulo povas gustumi nigran, fortegan laponan kafon, en kiun oni kutime metas ankaŭ iom da salo, por ke la gusto estu pli bona.

Ĉe lapona tendaro.

Mi ne havis grandan feliĉon okaze de mia vizito al la tendaro, ĉar ankoraŭ la laponoj ne estis revenintaj de l'montaroj, kien ili vagas somere, sekvante siajn boacarojn, kiuj en la montaroj somere trovas pli bonan nutraĵon. Nur 3 familioj estis en la tendaro, kiujn ni ankaŭ vizitis. Tamen aliflanke mi havis pli grandan feliĉon, ĉar okaze vizitis tiun ĉi tendaron la gvidanto de l'laponoj el najbara tendaro, je distanco de ĉ. 150 km. Tiu ĉi maljuna lapona gvidanto, Nils Nilson *Skum*, povis rakonti al mi multe pri la lapona vivo. Interalie — li mem estas 59-jara, sed aspektas multe pli juna, ĉar li havas eksterordinare fortan sanon k, mirakle, duoblajn muskolojn en siaj manoj.

Lingvo, kulturo.

Babilante kun laponino evidentiĝas, ke ni bonege interkompreniĝas sen la helpo de tradukanto, ĉar la lapona lingvo estas parenca al la estona. Multaj vortoj estas tute identaj, aliaj estas similaj. Do mi parolas estone k ili lapone aŭ finne, mi mem ne scias kiel. Tuj mi povas konstati, ke la afablo kontraŭ mi kreskis, ili ne plu rigardas min kiel eksterlandan turiston, sed — kiel parencon, parolantan de ili komprenatan lingvon. Ilia lango nun kvazaŭ plie liberiĝis k ili preskaŭ pli multe demandas al mi ol mi ilin. Pli ol 6 horojn mi pasigis en iliaj tendoj k dometoj k poste estis absolute kontenta pri mia vizito. Mi demandis ankaŭ al ili la kaŭzon de ilia eventuala singardemo (malamo ĝi ne estas) kontraŭ

eksterlandaj turistoj. „Eksterlandanoj, same kiel multaj svedoj, rigardas nin ja kiel malsuperajn homojn, kiel muzeaĵojn, kvazaŭ ni ne estus samvaloraj kiel ĉiuj aliaj homoj en la mondo. Tamen ankaŭ ni havas nian kulturon, niajn verkistojn ktp. Nur nia dependo de niaj boacoj devigas nin migri somere en la montaroj k konstante ŝanĝi nian loĝlokon. Nun ni jam havas ankaŭ konstantajn loĝejojn, k kiel vi vidas, kelkaj el ni eĉ havas dometojn kun modernaj mebloj, kun horloĝo sur la muro k kun kuirforno en kuirangulo.“

Kompreneble mi ankaŭ vizitis tiajn moderne instalitajn dometojn, kiuj, cetere estas nur unuĉambraj, sed tamen multe pli puraj k pli riĉaj je meblaro. ol pluraj laboristloĝejoj en Estonio k eble ankaŭ en aliaj landoj. La laponoj havas ankaŭ devigan lernejon, somere ili lernas en iu loko, vintre en alia, laŭ sia loĝloko. Ferio estas aŭtune, ĉar tiam la loĝloko estas plej nedifinita k krome aŭtune okazas grandaj buĉadoj al boacoj, preparado k instalado de l'vintra vivo. En la lernejoj oni lernas svedlingve, eĉ en finnaj regionoj de Svedio; kie loĝas preskaŭ 100% da finnoj, la instrulingvo estas finna. Plejparte en finnaj lernejoj, same ofte en laponaj, la instruistoj estas respektive finnoj aŭ laponoj, sed ili ne havas rajton instrui en sia nacia lingvo. Jen — nacia libero en kapitalisma ŝtato. Kiel peniga laboro estas por ĉiuj infanoj unue lerni fremdan lingvon, jam ekde sia 8-a vivjaro, tion ĉiu komprenas. Kaj tuj la infanoj devas ekl lerni matematikon, geografion, ktp en la lingvo por ili nekonata. Ankoraŭ la religi-instruado en tuta Svedio estas deviga, memkompreneble ankaŭ tie ĉi.

Okazas ankaŭ, ke kelkaj laponoj ricevas pli superan klerigon, eĉ universitatan. Ĝis nun tiaj laponoj ne helpis al sia propra nacio, sed ili perdiĝis inter svedoj.

(Finota.) *Neeme Ruus* (15 428) *el Estonio.*

Okaze de represo en iu ajn gazeto mi petas sendi al mi 2 ekz. de l'koncerna n-o laŭ adreso.: N. Ruus. pk. 6 Tallinn, Estonio.

LENINA MEMORTAGO.

Jam forpasis 8 jaroj depost la morto de la granda revolucia gvidanto. Lenin mortis la 21-an de januaro 1924 en vilaĝo ne malproksima de Moskvo. Jam depost 8 jaroj (eĉ pli longe, se oni konsideras la antaŭirintan malsanon, kiu paralizis la fortojn de la titano) mankas Lenin al la Sovetia Revolucio. Li lasis pezan heredaĵon al la posteuloj: la socia reorganizado estis nur en komenca stato, la kreskigo de nova industrio, la terkultura kolektivigo estis nur skizitaĵoj, la privatkomerco vidis novajn perspektivojn por sia disvolviĝo post instalo de la NEP[1].

Estas interese relegi hodiaŭ la vortojn, kiujn skribis Lenin pri la neceso de l'elektrigo kiel kulturfaktoro, kiel antaŭkondiĉo por estigo de l'socialismo.

Red.

[1] Nova Ekonomia Politiko.

V. I. Lenin pri elektrigado.

Rigardu sur la karton de RSFSR[1]: al nordo de Vologdo, al sud-oriento de Rostov-Dono k de Saratovo, al sudo de Orenburgo k de Omsko, al nordo de Tomsko — troviĝas tie senlimaj terspacoj, sur kiuj lokiĝus dekoj da grandegaj kulturaj ŝtatoj. Kaj sur ĉiuj tiuj terspacoj regas patriarkeco, duonsovaĝo k la plej efektiva sovaĝo.

Kaj en kamparanaj malproksimaj anguloj de l'tuta cetera Rusio? Ĉie, kie dekoj da kilometroj da intervojoj vilaĝaj — pli ĝuste, dekoj da kilometroj da senvojaĵo, — apartigas la kamparon de l'fervojoj, t.e. de materiala kunligo kun kulturo, kun kapitalismo, kun

granda industrio, kun granda urbo, — ĉu ne superregas ĉie en tiaj lokoj la sama patriarkeco, oblomoveco[2], duonsovaĝo? Ĉu estas efektivigebla senpera transiro de tia stato superreganta en Rusio al la socialismo? Jes, ĝi estas efektivigebla, ĝis ioma grado, sed nur ĉe unu kondiĉo, kiun ni konas nuntempe, dank' al unu grandega k finfarita scienca laboro, precize

Se ni konstruos dekojn da regionaj elektraj stacioj (ni scias nuntempe, kie k kiel oni povas k oni devas konstrui), se ni donos per elektraj kondukiloj la energion el ili por ĉiu vilaĝo, se ni akiros sufiĉan kvanton da elektromotoroj k da aliaj maŝinoj — tiam ni ne bezonos transirajn gradojn, perantajn ĉenerojn de patriarkeco al socialismo, aŭ ni preskaŭ tute ne bezonos.

Sed ni bonege scias, ke tiu ĉi „unu“ kondiĉo postulas ne malpli ol dek jarojn nur por laboroj de l'unua vico, k mallongigo de tiu limtempo estas efektivigebla, siavice, nur en okazo de la venko de l'proletara revolucio en tiaj landoj, kiel Anglio, Germanio, Usono. *Elrusigis Vjaĉeslav V. Kalaŝnikov.*

[1] Rusa Socialista Federacia Soveta Respubliko.

[2] Oblomov estas negativa heroo en samtitola romano de la rusa verkisto I. Gonĉarov, k estis nenionfaranto, maldiligentulo.

Por ŝtopi la breĉon

9. listo

55	J. Aber (Sucy)	fr. fr.	50.—
	Nicolle (Semur)	fr. fr.	15.—
	Peroux (Tours)	fr. fr.	5.—
	Bonnet (Alger)	fr. fr.	30.—
	Mandin (La Membrolle)	fr. fr.	14.40
	Pons Dan (Sidi bel Abbes)	fr. fr.	10.—
	K-dino de Chavigny (Brest)	fr. fr.	15.—
	SAT-Rondo k LEG (Le Havre)	fr. fr.	56.—
7137	Flottes (Parizo)	fr. fr.	15.—
	Boulay (Chaville)	fr. fr.	5.—
16929	S. Kump (Leitendorf)	ŝil.	1.50
15529	W. Prieger (Leitendorf)	ŝil.	1.50
2301	Hodekino (Kassel)	mk.g.	2.—
17253	H. Hooghuis (Groningen)	guld.	0.90
10614	R. Göppner (Leipzig)	mk.g.	0.85
5664	J. Bauer (Dorog)	peng.	2.—
15548	E. Svanström (Smalands)	kr.	5.—
16923	B. J. Beekman (Groningen)	mk.g.	6.05
17411	Driesen (Rotterdam)	mk.g.	1.50
174/913	Familio Vogel (Leipzig)	mk.g.	5.—
13493	Rahn (Berlin)	mk.g.	3.—
15738	Sudan (Broc)	fr. sv.	0.40
14260	Olsson (Landskrona)	kr.sved.	2.—
	Heuting (Enschede)	guld.	3.—
17134	Linde (Zaandam)	guld.	0.50
4691	M. Sampson, (Torquay)	ŝil.	2/6
13656	J. Wouda (Rotterdam)	guld.	1.—
17331	J. Kuiterman (Gem. Emmen)	mk.g.	0.76
	Zamenhofvespero de Distrikto Amsterdam	guld.	18.25
	Sekcio Amsterdam I de LEA	guld.	4.80
17597	D. Uitterdijk (Amsterd.)	guld.	0.20
17325	W. A. v. d. Ende (s Gravenhage)	mk.g.	3.65
10746	A. Fluder (Dortmund)	mk.g.	1.—
1618	C. Santos (Buenos-Aires)	pes.	0.40
13836	E. Conte (Buenos-Aires)	pes.	0.40
16524	E. Castro (Istanbul)	f. turk.	2.—
10504	A. Ramschak (Judendorf)	ŝil.	1.25
4305	L. Rosenbloom (Manchest.)	ŝil.	4/6

Tra Nov-Jorkaj okulvitroj.

K-do Lanti memorigis al mi, ke mi iam estis „priskribonta, tute objektive“, la labor- k vivkondiĉojn en mia fako. Li ripetas al mi „tian materialon sopiras legi niaj legantoj.“ Pro tio mi devas klarigi, ke mi ne forgesis mian promeson, ankaŭ ke mia deziro al verkado en „S-ulo“ ne malaltiĝis. Kio do okazis? Jam de longe mi senreviĝis pri la materialo, kiu aperadas en nia organo. Se niaj legantoj sopiras legi tian materialon[1], mi diras al mi, ke en tia okazo mi ne deziras verki por ili. Tamen mi scias, ke inter ĉiagazeta legantaro estas malplimulto, kiu

[1] Ĉar K-do Savil opinias utile konigi mian instigon k sian opinion pri la enhavo de „S-ulo“, tio devigas min aldoni jenon: mi ne kredas, ke la legantoj deziras legi mensogaĵojn; ili certe tre volonte ekscius, kiom K-do Savil k liaj samfakanoj enspezas? kiom ili elspezas? kiom da horoj ili laboras? ĉu pena, laciga, teda estas ilia laboro? kiom da senlaboruloj estas? ktp. ks. — Oni tiel povus kompari la viv- k labor-kondiĉojn el Usono kun tiuj en aliaj landoj. Pri tiaj demandoj estas eble verki objektive, tial ke povas paroli nombroj k faktoj. Sed niaj legantoj ankaŭ ŝatas teoriaĵojn k sekve... *E. L.*

deziras alispecan materialon; k por tiuj mi ŝatus verki. Al mi ne gravas, kies kulpo estas, ke la plejmulto da artikoloj estas fantaziaj, se ne tute mensogaj. La gvidanto de „S-ulo“ asertas, ke li ne povas kontroli ilin k ke la verkantoj estas mem respondecaj pro ili. Mi preskaŭ ne legas gazetojn — ĉu ili estas kapitalistaj aŭ laboristaj — ĝuste pro tio ĉar ili mensogas en sia „propagando“. Kaj mi malŝatas la penson, ke la legantoj juĝu mian artikolon same — ili havus ja la rajton juĝi ĝin laŭ gazeto, en kiu ĝi aperas.

La plej brila ekzemplo el Usono (mi eĉ ne mencias aliajn por esti tute certa pri la faktoj, kiujn mi devas esti kompetenta pruvi) estis la artikolo „Pri la Malpermeso de Alkoholaĵoj en Usono“ (de SAT-ano 10472) („S-ulo“ n-o 230). Tiun artikolon akceptis, ŝajnas, kiel veron multaj, ĉar ili tradukis ĝin kelklingven por nacilingvaj gazetoj. Multaj esp-istoj k neesp-istoj, sendube, legis ĝin k nun, kiam preskaŭ ĉiu scias pri fantazieco ĝia, ili ankaŭ scias, ke „S-ulo“ ne estas dependinda gazeto.

Ĉi sube sekvas priskribo, kiu baziĝas sur vero, t.e. sur scio k persona sperto. Sed mi avertas vin, ke mi povas verki nur kiel mi scias k ne „komprenas“ tiun troe uzatan vorton „objektive“.

La bakista metio k la nutraj-industrio en Usono.

En daŭro de iom pli ol 30 jaroj okazis granda revolucio en la bak-produktado ĉi tiea. Tiu revolucio preskaŭ tute neniigis la metion. La maŝinoj prenis la lokon de la metiistoj k funkciigas ilin geknaboj sub estreco de duonkvalifikaj metiistoj, kiuj hieraŭ preskaŭ estis mem senspertaj knaboj. La mastroj scias, ke la malnovaj metiistoj, kiuj devis lerni la profesion dum jaroj, scias ĝin pli bone ol la duonkvalifikaj; tamen ili ankaŭ scias, ke la unuaj estas tro karaj por ili, se ili volas amasigi riĉaĵon. Do ili volas lernigi la nesciajn junulojn, eĉ se tio, ĉe la komenco, kostus al ili multe pro difektita k forĵetinda bakaĵo. Ankoraŭ nun, ĝenerale, la bakmajstroj povus gajni multe pli se ili laborigus alte salajratajn metiistojn, kiuj zorgus pri la ankoraŭ necesa manspert-laboro k funkciigus la maŝinojn, anstataŭ lasi tion al malkaraj, sed nespertaj gejunuloj. Sed la inventado en tiu industrio progresas tiel rapide, ke la mastroj sentas, ke estus malsaĝe (de sia meminteresa vidpunkto) plue konservi la altajn salajrojn. Tial la salajroj k vivkondiĉoj de organizitaj bak-laboristoj malaltiĝas. Mi ne bezonas ĉi tie klarigi al klaskonsciaj gelegantoj, kial la salajroj k vivkondiĉoj de neorganizitaj laboristoj, en fako, kiu estas pli malpli bone organizita, staras sur preskaŭ sama nivelo kiel tiu de l'organizitaj. Kompreneble vi scias: kiuj ne „devas“ esti membroj por ricevi „bonan“ salajron k kondiĉojn pli tolereblajn, tiuj profitas, vole nevole, el la organizeco de la organiziĝintaj.

Antaŭ tridek jaroj, se la mastroj estus provintaj malaltigi la salajrojn, la afero estis tre simpla — oni nur bezonis striki. Kiam estas nur kelkaj maŝinoj k malmultaj senlaboruloj, aparte en industrio, kiu devas produkti ĉiutage freŝan varon, oni povas iam gajni per striko. Sed en lando maŝinprovizita kun milionoj da senlaboruloj, kiujn oni eĉ ne havus rajton nomi strikrompantoj, se ili okupus pozicion, kiun vakigas strikantoj, se oni ankoraŭ uzus (ho jes! oni uzas) tian strategion, oni estus ankaŭ kapabla sieĝi Verdun laŭ la maniero kiel la Pariza popolo sieĝis la Bastilon.

La senlaboruloj en la nutraĵ-industrio ricevas neniajn salajrojn k eĉ ne malbonajn kondiĉojn. La nuna krizo preskaŭ neniel kaŭzis tion. Nia „krizo“ regas jam kelkajn jarojn — ĝi nur intensiĝis pro la ĝenerala krizo. Sed la kaŭzoj de nia speciala krizo same kiel de la ĝenerala krizo estas la samaj. La kapitalismaj antagonismoj ne permesas, ke estu aliel — ni trapasas la malagrablan, sed neeviteblan evoluon de la lasta stadio kapitalisma.

> Lastatempe trafis la redaktejon pluraj leteroj ne sufiĉe afrankitaj, por kiuj ni devus pagi altan punafrankon. Tiujn leterojn ni malakceptis k sekve la sendintoj ne miru, se ili ne ricevas respondon aŭ se ilia materialo ne aperas. La stato de la SAT-kaso ne permesas pagi por tiaj kromelspezoj.

Oni ne konkludu el la lastaj rimarkoj, ke, ĉar ĉio funkcias en ordo, tial ni devas nur trankvile atendi; ke, post kiam kapitalismo atingos sian finon, tiam Socialismo senprokraste ludos sian rolon. Tute ne. Kapitalismo, laŭevolue, povas finiĝi; tamen, anstataŭ bela socialismo, kiel Belami (Bellamy) en sia utopia romano ĝin pentras, ni trovus ĥaoson (mi ne povas uzi la vorton anarkio, por ne ofendi niajn anarkiistajn K-dojn, sed la marksanoj sciu, ke „anarkio“ estas Marksa esprimo por tio) k sopirus al la nuna kapitalista ordo. Evolua ordo ne ĉiam signifas socian ordon. Ni devas aŭ scii kiel tion aranĝi aŭ suferi pro nia nescio.

Nun ni reiru al la periodo kiam, kiel mi jam priskribis ĉe la komenco de tiu ĉi artikolo, la maŝinaro en niaj bakejoj ankoraŭ ne ekzistis ĉi tie (ĝi jam ekzistis en Aŭstrio — ne miru, — Germanio k kelkaj aliaj landetoj). Tamen la honestaj gvidantoj en la Internacia Unuiĝo de Metiistoj-Bakistoj k Sukeraĵistoj *(Journeymen Bakers' and Confectioners' International Union)*, kiu estas membro de Amerika Federacio de Laboristaro, instinkte ekkomprenis, ke la enpenetranta maŝinaro fine forigos la metion — la lerton de la metiisto. Se tiel estus, ili argumentis, ni devus ŝanĝi la formon de nia unuiĝo tiel ke ĝi akordiĝu iel al la fabrikada strukturo. Ili estis simplaj laboristoj k ne sciencistoj k ili ankoraŭ ne estis tuŝitaj de la koruptemo, kiu poste enŝoviĝis. La rezulto estis, ke ĉe sia tiutempa nacia kunveno la organizo unue ŝanĝis sian nomon (ne plu estis vorto pri metiistoj) je Internacia Unuiĝo de Bakej- k Sukeraĵej-Laboristoj *(Bakery und Confectionery Workers International Union)*. Laŭ tiu nomo la delegitoj decidis, imitante la bierfaristojn, ke ĉiu laboristo (bakisto, inĝeniero[2], hejtisto, lavisto, librotenisto, balaisto ktp), kiu laboras en bakejo, sukeraĵejo aŭ biskvitejo, ne gravas ĉu la laboro estas metia aŭ ordinara, devas esti ano de la Internacio. Tion oni nomas amalgamo aŭ kunfandiĝo de diversspecaj laboristoj, ĉu lertaj, ĉu mallertaj, kiuj laboras ĉe fabrikado de unu komercaĵo, en unu nacian unuiĝon (la vorto *internacia* estas uzata nur en la senco, ke diversnaciaj homoj estas ties membroj, ne ke ĝi ampleksas diversajn naciojn). Bonvolu ne konfuzi tion kun Industria Unuiĝismo, kiu estas pli antaŭa paŝo — paŝo, kiu rezultas jam ne nur de la intuicia palpsento de needukitaj laboristoj, sed de dialektika metodo de sciencistoj-sociologoj. La ĉefa inter ili estis la usona marksisto Daniel De Leon.

S-ro Gompers, la tiama prezidanto de l'Amerika Federacio de Laboristaro, aŭ ne sentis la danĝeron de sia sistemo aŭ (kio estas pli kredebla) atendis la pluan evoluon; en ĉiu okazo li tiam ne kontraŭstaris la kunfandan sistemon de la bierfaristoj k bakistoj.

La nova organiza formo multe fortigis nian sindikaton, tiel ke la bakejaj mastroj, en sia oficiala organo, ekplendis per gvid-artikolo, ke „ili ne plu estas mastroj“ — ke la sindikato estas ilia mastro. Tio estis, laŭ ili, kontraŭnatura ktp.

Plia paŝo antaŭen, pri kiu mi supre menciis, fariĝis en formo de manifesto en januaro 1905, kies plej gravaj punktoj estas jenaj:

„Sociaj rilatoj k grupiĝoj ne reflektas meĥanikajn k industriajn kondiĉojn. La grandaj faktoj de la nuna industrio estas, ke homa lerto estis anstataŭita de maŝinoj k ke la kapitalista povo pligrandiĝis koncentrigante la posedojn de iloj, per kiuj oni produktas k distribuas la riĉaĵon . . .

„Laboristaro tute senigita de la grundo k ilaro, ĝia metia lerto senutila, estas dronanta k kunfandiĝanta en konstantan amason de salajro-sklavoj. Ĝian rezist-povon rompas la meti-dividoj, kiuj ne akordiĝas al la nuna stadio industria. . . En tiu cirkonstanco de senpovo la laboristo estas devigata ak-

[2] Ĉu ne maŝinisto? *Red.*

cepti ĉiajn kondiĉojn humiligajn, kiajn la mastro trudas al li. Li devas submetiĝi al korpa k intelekta ekzameno, kiu estas pli penetra ol tiu, al kiu devis submetiĝi la korpo-sklavo, kiam oni vendis lin en la aŭkciejo... Tiu ĉi sistemo ebligas nur ĉiaman lukton por ioma plibonigo, en la kadro de salajrosklaveco... Meti-dividado kaŭzas nescion politikan inter la laboristaro, tiel dividante ties klason same dum la elektoj kiel en la laborejoj, minejoj k fabrikoj... Meti-dividado malhelpas al kresko de laborista klaskonscio k ĝi naskas la ideon pri interesharmonio inter la dunganta ekspluatanto k la dungata sklavo...

„Universalajn malbonojn ekonomiajn, kiuj dolorigas la laboristan klason, oni povas forigi nur per universala laboristklasa movado. Tia movado estas malebla, dum oni faras apartajn meti-k salajro-traktatojn, kiuj favoras la mastrojn kontraŭ aliaj metioj en la sama industrio...

„Movado, kiu realigus la dezirindajn kondiĉojn, devus konsisti el unu granda industria unuiĝo, kiu devus ampleksi ĉiujn industriojn... Ĝi devus baziĝi sur la klasbatalo, k ĝian ĝeneralan administradon oni devus konduki en harmonio al la agnosko pri nesubpremebla antagonismo inter la kapitalista k la laborista klasoj.

„Oni devus fondi ĝin kiel ekonomian organizon de la laborista klaso, kiu ne ligus sin kun iu ajn partio politika...“

Kiel vi vidas, tiu manifesto ne nur kondamnas la meti-dividan formon de la Amerika Federacio de Laboristaro, sed ĝi malkaŝe montras al la laboristaro usona, ke ekzistas klasbatalo k ĝi samtempe sugestas, ke nur per forigo de la mastra klaso la laboristaro povus plibonigi siajn vivkondiĉojn. Unuvorte ĝi montras la sciencan organiziĝan vojon en Usono, aŭ en iu ajn alia lando, kies industria evoluo estas pli malpli la sama. (La lasta rezonmetodo estas de Frederiko Engels).

(Finota.) *Georgo Savil (1092).*

ŜTATBANKROTO EN HUNGARIO.

Oficiale k praktike la hungaria ŝtato dekretis per la pagprokrasto sian bankroton; ĝi ne plu povas pagi la eksterlandajn ŝuldojn per samspecaj valutoj, sed nur per malmultvalora „pengo“ [1]. Krome la pagendan sumon ne rekte ricevas la eksterlanda kreditoro; ĝi estas enmetota ĉe la Hungaria Nacia Banko, ĉe kiu estas establita de la Banko por Internaciaj Pagoj konsilistaro, kun kies interkonsento „laŭ neceso“ la hungaria registaro reguligos siajn debetojn al la eksterlandaj kreditoroj.

[1] Hungara mon-unuo.

Neniu estas surprizita, ĉar jam depost kelkaj semajnoj ĉirkaŭvagis la famo pri ĉi tiu afero. Kvankam la krizo delonge furiozas, la bankroto de l'hungara ŝtato ĝin ankoraŭ pliakrigas, ankaŭ ekster ĝiaj landlimoj. Samtiel efike, kiel la bankroto de l'aŭstria Rotŝilda Kreditinstituto en majo 1931 estis kaŭzinta internacian bankruiniĝon k montris al ni la intiman interligitecon de l'financkapitalistoj, la hungara ŝtata bankroto instruos al ni similon.

Al la nuna bankroto alviciĝos la aliaj, de la nun jam finance ekskuitaj ŝtatoj. La fakto, ke la hungara ŝtato kiel unua bankrotas, estas por la klaskonscia proletaro precipe kontentiga, ĉar estas ruinigita unu el la plej sangaj, brutaj, faŝistaj diktatorecoj, kiu cbligis al la bienaj, industriaj k financaj kapitalistoj la ekspluatadon al la laborula klaso kruelege. Ĉi tiu estas komplete subigita k senrajtigita.

PRO abundo de materialo ricevita ni devis prokrasti la enpresigon de kelkaj manuskriptoj Ni petas komprenemon de la koncernaj K-doj!

Nun finfine la reĝimo de l'fusilo k pendigilo estas disfalanta, kun ĝi la lasta espero de la internaciaj kapitalistoj: la faŝista sistemo pruvis sian maltaŭgon k la nimbo kiel unika savilo estas for, ĝi ne plu povos esti agitilo kuraconta la ekonomian krizon.

La lavango ekruliĝas; jam estas aŭdeblaj la paŝoj de l'malsatantaj kolonoj — ili ribelas hodiaŭ: Morgaŭ? Morgaŭ blovegos la ŝtormo — Revolucio!

16 869.

Pri kooperativo en Germanio.

Al la amasorganizoj de la germana laborista klaso, kiuj povus plej forte subteni k akceli la batalon de la lab. klaso por plibonigo de la salajroj k laborkondiĉoj, kontraŭ la ĉiam novaj ekspluat-planoj de la germana trustkapitalo, apartenas la kooperativoj. Inter ili ankaŭ tiu de nia regiono Dortmund-Ham (Hamm) kun kvanto de 45 857 membroj. Sed ankaŭ en ĉi tiuj amasorganizoj la burokrataro kapablis, malatentante ĉiujn antaŭe aprobitajn decidojn k apogante sin sur ŝajna, tielnomata politika neŭtralo, tute liveri la kooperativojn al la interesoj de la kapitalistoj k trustregado.

Iam oni deklaris, ke la kooperativoj en la kapitalisma mastrumado estas konsiderendaj kiel insuloj socialismaj, ke estas eble per la helpo de kooperativoj pace venki super la kapitalisma sociordo. Depost la invento de l'„ekonomia demokratio“ tiuj personoj disvolviĝis al plej entuziasmaj favorantoj de tiu teorio. La kooperativaj gvidantoj, same kiel la tendence al ili parencaj sindikat-gvidantoj, konsideras hodiaŭ la kooperativojn kiel parton de komunum-mastrumado, kiu estu vojo al la starigo de ekonomia demokratio, tiel perfidante la klasajn interesojn.

Laŭ raporto por 1930/31 mi konstatis, ke unuafoje nia distrikta kooperativo havis malprogreson, malgraŭ membra plimultiĝo je 3757. La kaŭzoj estas „senlaboreco, sekve neaĉetpovo; vaste aranĝita reklamo de ĉiuspecaj komercistoj; aĉeto de pli malbonkvalita nutraĵo“. Krom tio estas menciita prez-malaltiĝo. (Sed salajro- k subvenci-malaltigoj kompreneble egaligas la prez-malaltigon.) La estraro alvokas la membrojn pli ol iam subteni sian kooperativon; ĝi diras, ke nur tiel estos eble plibonigi niajn vivkondiĉojn. La sekretarioj montris, ke ilia ĉefa lastjara okupo estis konservi la membrojn; ili konstatis krome, ke senlaboruloj, kiuj estas devigataj pruntepreni varojn ĉe privataj komercistoj, ne plu povas ĝui kooperativan avantaĝon.

Alia grava parto de l'raporto pritraktas la impostojn. Kontraŭuloj de kooperativoj volonte disvastigas la fabelon, ke la kooperativoj estas liberaj de impostpagoj. Fakte lastjare unu kooperativa vendejo pagis 2750.75 mk. germ. da imposto, dum proporcie privatkomercisto pagis nur 1620.73 mk. Al tio la estraro rimarkigas: „Per tio niaj membroj vidas, en kia granda amplekso la kooperativo estas ŝtata apogilo, kiel modere aspektas la ŝarĝo de l'privata negocisto, kompare kun la nia.“ Menciinde estas ankaŭ, ke la impostoj por kooperativoj 46-obliĝis depost 1914.

Ankaŭ la ŝparmona sumo de l'membraro ne grave pligrandiĝis lastjare. Ĝi nun estas 2 593 152.07 mk.g. Tiu ĉi sumo estas donita al la kooperativo por plifortigi ĝian aĉetpovon. Sed la kooperativo transdonis 1,5 milionon al la urbo Dortmund, kiu ĝin uzas por domkonstruado. Unu sukceson akiras per tio ja la kooperativo: ĝi rajtas lui vendejojn en la novaj kvartaloj. Tamen la luprezo estas sufiĉe alta en tiaj domoj. Tiu sukceso estas facile komprenebla, ĉar la kooperativo agadas politike k religie neŭtrale.

Per nia ŝparmono dezirante rekte servi la kooperativon, ni devas vidi, ke ni subtenas la urbon, k ke la kooperativo helpas per altaj impostoj la ŝtatan kason. La membraro estas alvokata al plua subteno de l'batalo kontraŭ la alloga reklamo de l'privata komercistaro, sed ni subtenas efektive — per la kooperativo — la fundamenton de l'ruiniĝanta sociordo.

Jam Kaŭcki skribis, en 1902, en sia libro „La socia revolucio“ pri la signifo de l'kooperativoj jenon: „Plej sendanĝeraj estas la kooperativoj. Ili pro sia pacema karaktero estas tre ŝatataj de l'kontraŭuloj de revolucia evoluo.“

H. F. (13 563).

GRAVA AVIZO POR ĈIUJ!

Lastatempe ni ricevis de multaj K-doj instigojn tre kontraŭajn. Iuj diris: „Komence de 1932 vi nepre aperigu denove „S-ulo“-n semajne; vi organizu vastan varban agitadon k vi ne havu dubon, ke la nombro da abonantoj pligrandiĝos. Estu optimistaj, ĉiuj lojalaj k honestaj homoj estas kun vi...“

Sed aŭdiĝis aliaj voĉoj, la pli multnombraj: „Kvankam ni kore k anime estas ligitaj al nia bonega k nepre subteninda gazeto, ni tamen tre verŝajne ne povos renovigi nian abonon en 1932. Ni estas senlaboraj k perdis la esperon baldaŭ retrovi okupon; ni povos nur resti pasivaj membroj en nia kara SAT...“

Dum kelkaj semajnoj ni tre ŝanceliĝis por fari decidon. Estas tamen evidente, ke la nuna ekonomia krizo, kaŭzanta senlaborecon k mizeron, ne baldaŭ formalaperos. Estas eĉ timende, ke ĝi pliakriĝos k sekve trafos pli da niaj K-doj per senlaborigo. Tial, por ebligi al kiom eble plej da SAT-anoj aboni „S-ulo“-n, ni decidis **malaltigi** *la* **abonprezon** *(k entute nian tarifon) k aperigi la gazeton nur dusemajne dum la daŭro de la ekonomia krizo. „S-ulo“ aperos dekdu- k deksespaĝe k entute la legantoj ricevos preskaŭ la saman kvanton da legaĵo kiel antaŭe dum la semajna aperado. Tion ni povos fari malgraŭ la pli malalta abonprezo, tial ke ni ŝparas atentindan sumon en la afrankado per la dusemajna ekspedado.*

Sendube ankaŭ la K-doj, kiuj vivas en iom pli bonstataj kondiĉoj k sekve estus pretaj pagi la ĝisnunan aŭ eĉ pli altan tarifon por semajne aperanta gazeto[1]*, komprenos bone nian decidon k kontentiĝos dume pri la nuna apermaniero.*

Gek-doj! Diskonigu ĉie k ĉien nian novan **plimalaltigitan tarifon**! *Atentigu pri la oportuna pagmaniero (partopagoj por* $^1/_4$*- aŭ* $^1/_2$*-jara periodo), kiu ebligas al ĉiuj senescepte resti en niaj vicoj, legi „S-ulo“-n! Dispelu la indiferenton k la apation! Kuraĝige k optimisme varbu, varbadu kun la prezaro en la mano!... Kaj certe ni povos venke trapasi la krizon por povi poste antaŭeniri per decidaj paŝoj.*

DIREKCIO DE SAT.

Nova tarifaro de SAT.

Lando	a) aktiva	b) aspiranta c) subtenanta	Aliĝmono	Nura abono al „S-ulo“
Argentinio, pes.	6.50	2.–	0.50	6.–
Aŭstrio, ŝil.	13.–	3.–	0.50	12.–
Belgio, belg.	13.–	3.–	0.50	12.–
Britio, ŝil.	10.–	3.–	0.50	9.–
Ĉeĥoslovakio, kr.	60.–	15.–	3.–	55.–
Danio, kr.	10.–	2.–	0.50	8.–
Estonio, kr.	8.–	1.50	0.25	7.–
Finlando, mk.	85.–	18.–	4.–	80.–
Francio, fr.	40.–	12.–	2.50	35.–
Germanio, mk.	8.–	2.–	0.50	7.–
Hispanio, peset.	15.–	5.–	1.–	13.–
Hungario, peng.	10.–	2.–	0.50	8.–
Japanio, jen.	5.–	1.50	0.50	4.–
Jugoslavio, din.	110.–	25.–	6.–	100.–
Latvio, lat.	10.–	2.–	0.50	8.–
Litovio, lid.	18.–	4.–	1.–	15.–
Nederlando, guld.	5.–	1.50	0.30	4.–
Norvegio, kr.	10.–	2.–	0.50	8.–
Polio, zlot.	15.–	3.–	0.80	12.–
Portugalio, esk.	45.–	10.–	2.–	40.–
Svedio, kr.	10.–	2.–	0.50	8.–
Svisio, fr.	10.–	2.50	0.50	8.–
Usono, dol.	2.50	1.–	0.25	2.–

Ĉiuj ne cititaj landoj pagu laŭ la tarifo por Francio.

Por ŝtopi la breĉon

8. listo

Gek-doj O. Melton (Birmingham)	mk.g.	5.–
Sekcio Amsterdam XIII	guld.	5.–
13025 H. W. Alings (Amsterd.)	guld.	0.50
Sekcio Amsterdam I.	guld.	0.15
15855 Fr. Bertram (Leipzig)	mk.g.	0.50
17319 J. G. Rosell (Mälarhöjden)	kr.sv.	5.–
16132 D. Cyprien (Sonvilier)	fr. sv.	2.–
14562 E. Zachte (Amsterdam)	guld.	1.30
7602 J. Harris (Leicester)	mk.g.	4.–
Libervolaj donacoj, Pelcman (Plzen)	kr.ĉ.	45.–
13257 Polgar (Parizo)	fr. fr.	50.–
9542 J. Wild (Zürich)	fr. sv.	5.–
16664 C. Wijn (Hilversum)	guld.	1.50
16340 Wilson E. (Halifax)	ŝil.	2.–
J. Wijngaarden (Bevervijk)	guld.	1.50
„Nul Svedio“	mk.g.	3.52
Sekcio Amsterdam II	guld.	3.–
17484 C. Delsen (Amsterdam)	guld.	1.–
1795 Hejda V. (Wien)	mk.g.	1.45
14212 G. Douet (Vincennes)	fr.	10.–
16905 (Störmede)	mk.g.	0.79
Munoz (Paris)	fr. fr.	5.–
492 Bonnet (Saint-Etienne)	fr. fr.	5.–
16903 Verot (Saint-Etienne)	fr. fr.	10.–
17157 Hoogendijk (Amsterd.)	mk.g.	1.15
Kvar Helsingborgaj frakcianoj	kr.sv.	5.–
Klubo Esperantista de Tramistaro (Göteborg)	kr.sv.	11.–
Willesden-Grupo, BLEA (Lond.)	ŝil.	7/6
13027 Rindler G. (Los Angel.)	dol.	1.–
17340 Kurt Werner (Leipzig)	mk.g.	2.–
SAT-Rondo Nov-Jorko (E. Dann)	dol.	11.50
Trebs-Weinhold (Leipzig)	mk.g.	1.95
13157 Melton O. (Birmingh.)	mk.g.	1.71

Granda striko en la Nederlanda teksindustrio.

En la mezorienta parto de Nederlando, en la regiono nomita Tvente (urboj Enschede, Hengelo, Borne k Almelo), estas multe da teksindustrio. Ĉ. 18 mil laboristoj havas okupon per ĝi: El ĉi tiuj estas ĉ. 78 % organizitaj, ne en unu sindikato, sed en 4 diversaj. Ekzistas nome protestanta, katolika, socialdemokrata k liberecana sindikatoj; la socialdemokrata havas pli da membroj ol la 3 aliaj kune; la liberecana enhavas nur 5 % el la tuta organizita tekslaboristaro. La fabrikestroj ĉiuj estas organizitaj en unu tutregiona unuiĝo. Kiam ĉe unu aliĝinta firmo okazas striko, la aliaj devos, ĉu per lokaŭto, ĉu alirimede, helpi ĝin.

La tekslaboristoj estas malbone salajrataj, laboras 48 horojn semajne k ne havas eĉ unu tagon da libertempo en la tuta jaro. En ĉi tiu industrio oni komencis en la lastaj jaroj raciigi. Sekve de ĉi tiu raciigo unu laboristo kun helpanto, kiuj antaŭe laboris ĉe 6 teksiloj, nun devas prizorgi 8, 10 aŭ eĉ 14 teksilojn k tamen la salajroj restis la samaj aŭ ... eĉ malpliiĝis.

Ĉi tiu malbonigo kaŭzis ĉe la laboristoj grandan malkontenton k estigis ĉe unu fabriko en Enschede post intertrakto inter fabrikestro k sindikatoj decidon proklami la strikon, se la postuloj de la sindikatoj ne estos plenumitaj antaŭ la 17-a de novembro.

Kvankam ankoraŭ venis la regna interpacigisto, la konflikto ne estis solvita la 17-an de novembro. Tiam komenciĝis la striko. Unu semajnon antaŭe la entreprenistoj en nia tuta regiono sciigis, ke oni la 14-an de nov. malaltigos la salajrojn de ĉiuj laboristoj je 5 %. Kompreneble la laboristoj ne volis akcepti tion. Ankaŭ la sindikatoj opiniis, ke oni ne povas konsenti. Ĉie oni atendis, ke la 24-an de nov. komenciĝos striko en la tuta industrio. Granda estis la entuziasmo inter la laboristoj. Sed en la lasta momento la estraroj de la religiaj sindikatoj (ne la membroj) ŝanĝis sian starpunkton k pro la granda krizo ili estis kontraŭ striko k ordonis al siaj membroj sub protesto akcepti la malpliigon. Malgraŭ la fortegaj protestoj de la membroj tio okazis. Dume la striko en la unua nomita fabriko daŭris. Post unu semajno la fabrikestroj sciigis, ke, se la striko en tiu fabriko la 28-an de nov. ne estus finita, ili la salajrojn de ĉiuj laboristoj en la teksindustrio denove plimalaltigus je 5 %. En la sama momento, kiam oni tion sciigis, en 4 fabrikoj oni ĉesis labori, ne demandinte la opinion de la sindikataj estraroj. La socialdemokrata k kristanaj sindikatoj instigis siajn membrojn, ne striki, sed daŭrigi la laboron, dum ili decidus pri la rimedo kontraŭ tiun denovan salajro-malpliigon. La Federacio (la liberecana sindikato) opiniis, ke necesas tuj striki k per afiŝoj k alporoloj ĉe la fabrikoj ili instigis la laboristojn al tio.

La 30-an de nov. jam je la 7-a (la laboro komenciĝas je la $7^1/_2$-a) granda amaso estis antaŭ la pordoj de la fabrikoj. Ege oni disputis pri tio, kio devas okazi. La rezulto estis, ke en Enschede diversaj fabrikoj ne povis funkcii; tie oni strikis. Tuj ekestis manifestacio, al kiu partoprenis proksimume 2000 strikantoj. Do, kio okazis ankoraŭ neniam, malgraŭ la kontraŭstaro de la tri sindikataj estraroj la striko estis fakto k la sekvontajn tagojn la nombro da strikantoj ĉiam pli k pli kreskis. Tamen la tri estr-

[1] K-doj, kiuj jam *plene* pagis laŭ la ĝisnuna tarifo al la Administracio (t.e. por la tuta jaro 1932), povos kreditigi al si la tropagitan sumon sur konto, aŭ ... se ili volas, donaci ĝin por „ŝtopi la breĉon“, t.e. ekvilibrigi la buĝeton.

aroj ankoraŭ ne finis sian filaboron. Sekvantan vesperon ili kunvenis k decidis, ke striko en ĉiuj fabrikoj komenciĝu la 14-an de decembro, k denove ili ordonis al siaj membroj eniri la fabrikojn; ke tiuj, kiuj tamen daŭrigus la strikon, ne ricevus financan subtenon.

Denove grandega ekscito inter la teksistoj k precipe inter la membroj de la Federacio. Kio estus la respondo? La respondo de la laboristoj estis, ke la nombro da strikantoj ankoraŭ kreskis. La 2-an de dec. dum la tuta tago okazis protestmanifestacioj antaŭ la oficejoj de la tri sindikatoj, precipe ĉe la socialdemokrata. Tiel fortaj estis la protestoj, ke jam samvespere la estraro de l'socialdemokrata sindikato devis ŝanĝi sian starpunkton k publikigis, ke ili finance subtenos siajn membrojn, sed ili ne volas esti respondaj pri la striko. Tiu ĉi komenciĝu la 14-an de decembro. Sed la 3-an la nombro da strikantoj preskaŭ duobliĝis. Nun jam estis proks. 8000 strikantoj. Tamen ankaŭ la mastroj ne dormis. Dum tiu tempo ili komencis dissendi leterojn, per kiuj ili sciigis, ke la strikantoj estas maldungataj. Sed la laboristoj nur ridis pri tio.

Tiel alvenis la 14-a de dec., k nun ankaŭ la tri sindikatoj proklamis la strikon, kiu nun estas fakto: 14 mil strikantoj (en kelkaj fabrikoj oni ne strikas). Tiel estas nun la situacio. Kio nun okazos, ni ankoraŭ ne scias, sed vere estas, ke la batalo de la teksistoj estos peza k malfacila. Tion ni jam ofte spertis. Tamen ankaŭ estas vere, ke la batalo estas bona k justa, tion pruvas la simpatio de la tuta nederlanda laboristaro. *J. P. (1940).*

La situacio k okazoj en Usono.

Estas konstatebla ia *ŝtelira timo inter la kapitalistaro usona.* Pro ĝi ektremis la konfido al la nuna ekonomia sistemo ĝis grado ne komparebla kun la relative tre granda egalanimeco de kapitalistoj en Eŭropo. La usona kapitalistaro ja alfrontas la prokrizan mizeron nur depost kelkaj jaroj, sed ĝi estis ĵetata en la mizerondegon subitege, dum en Eŭropo oni alkutimiĝis dum jardeko al la sama stato.

Tiu ĉi maltrankvilo esprimiĝas en la tuta gazetaro per *reklamo-militiro kun la celo „restarigi la konfidon".* Ĝi estas kvazaŭ la plej grava okupo de ĉiuj politikistoj. Oni uzas tiucele plej ridindajn rimedojn, ekz. ĉiu fama k fameta persono almenaŭ ĉiusemajne profetas la revenon de la „prospero" k diras, ke „ĝi estas ĝuste malantaŭ la angulo". Tamen oni komencas singardi en la rondoj de la antaŭdiristoj.

Gravega bankĵurnalo insistas, ke okazu pli da *salajromalaltigoj* k diversspecaj kostoreduktoj, kiuj signifas *maldungon al multaj laboristoj.* Estas notinde, ke ĝi kontente rikanas, ĉar „la laboristoj propravole (?) konsentis al salajroreduktoj".

Laŭ ĝi *bankrotoj de bankoj* iom malpliiĝis. Estas interese, ke la laboristoj eksciu, ke dum nur la unua semajno en novembro 76 bankoj devis fermi siajn pordojn pro nepagpovo. Tiu nombro jam indikas malpliiĝon, ĉar dum oktobra semajno bankrotis 166. Oni povas imagi, kia paniko regas inter la deponintaro. Multegaj laboristoj perdis siajn ŝparaĵojn, kiujn ili esperis havi dum „malbonaj tempoj". Inter la grandaj bankrotintoj ankaŭ troviĝas la plej granda *„laborista banko".*

Kiom akraj estas la efikoj de la anima premiĝo, videbliĝas el la fakto, ke fariĝis kutimo lui malgrandajn loĝejojn k du aŭ *pluraj familioj kunloĝas en unu hejmo,* malgraŭ ke troviĝas multaj malplenaj apartamentoj. Rezulte el tio domposedantoj ne povas amortizi siajn ŝuldojn k oni forprenas ilian havon. Post tio bankoj devas retranspreni la „frostiĝintajn pruntedonojn", el kiuj ne enspeziĝas rentumo.

La plej akrajn kapdolorojn ĉe la usona kreditormondo kaŭzas la *bankroto,* kiu ree *minacas al la germana respubliko.* Ju pli la sentimento turnas sin al la nacisocialistoj, des pli da zorgoj leviĝas ĝis nun ĉiumatene kun la kapitalisto. La gazetoj uzis fortajn vortojn kontraŭ partopreno de nacisocialistoj en la regado de Germanio. Sed pli k pli evidentiĝas la muta espero, ke post ekposedo de ministroseĝoj la laŭtaj krioj pri „revenĝo" de Hitleranoj forventoliĝos. Ju pli multiĝas la promesoj de la Hitler-granduloj esti bonkondutaj al la kapitalistoj, des pli da *favorstrabaj rigardoj direktiĝas al la faŝismo.* Oni spekulacias, ke la plenumpolitiko daŭros eĉ pli efike sub la egido de l'nacisocialismo. Almenaŭ ĉiu kontraŭstaro de la germana laboristaro malaltigi la vivtenadon al mezepoka nivelo estos certe dronigata en sango. Neniu alia forto povus tion atingi tiel bone kiel la faŝismo. Do, oni fariĝas konsentema k *jam raportas ekprenon de l'potenco fare de Hitleranoj* kiel tre baldaŭan okazontaĵon. Samtempe estas antaŭdirita *nova inflacio* interlige kun tio. La bilanco de l'germana regna banko montras nur proporcion de 26,7% da rezervoj kontraŭ la ŝuldoŝarĝego.

Kun granda reklamtamburado la urbestro de Nov-Jorko veturis Kalifornion *„por liberigi T. Muni (Mooney)".* Alsvarmis tien multegaj famaj politikistoj, el kiuj ĉiu subite malkovris sian bonan koron por fari la samon. Estas publika onidiro, ke pro politikaj konsideroj la elkarcerigo de Muni estas antaŭsciigita afero. Ili volas profiti la okazon por varbi voĉojn al siaj respektivaj partioj dum la elektoj en 1932.

La laboristoj ne fidu al la manovroj. Nepras daŭrigi la agitadon por la liberigo de Muni.

Kentuki-ministoj estas ankoraŭ sub minaco esti ekzekutotaj sur elektra seĝo. La unua el la granda nombro da akuzitoj estas malkondamnita. La ĵurintaro agnoskis ĉi-okaze la rajton pri memdefendo. Tuj la prokuroro proponis k akceptigis ŝanĝon en la akuzformulo, tiel ke nun la ministoj estas kulpigataj pri „konspiro k mortigo". La celo estas enkonduki debatojn pri „ruĝa k sanga komunismo" por antaŭjuĝigi la ĉesidantan ĵurintaron k artifike rezultigi kondamnon. La alveturigo k subtenado de pli ol cento da atestantoj kaŭzas preskaŭ neelporteblan elspezon por la Ĝenerala Defend-Komitato. Minacas la hejmentransporto de multaj atestopretaj personoj pro manko de monrimedoj. La artifiko de la prokuroro okazigi la proceson en alia regiono malproksima al la „farloko" do portas siajn fruktojn. Estas timende, ke pro tio la rezulto de la proceso estos kondamno, malgraŭ ke ĝuste nun akuzatestantoj envolviĝas konstateble en falsĵuro. Al la sekretario Herberto Maler (adr.: General Defense Committee, 555, West Lake St., *Chicago,* Ill.) sendis kelkaj esperantistaj K-doj kontribuon, sed la ideo estis organizi helpon de ĉiu laborista organizo pro la grando de la juĝafero. Imitindan solidaron montris la norvegaj sindikatoj, kiuj sendis jam preskaŭ 300 dolarojn, granda ofero por la norvegiaj laboristoj. Ankaŭ el Hungario venis atentinda sumo. Estas esperinde, ke

Por ke „LA NOVA EPOKO" pluvivu

14212	*G. Douet (Vincennes) fr.*	*10.*
3958	*D.Dambe (Johannesb.)mk.*	*9.40*
13025	*Alings (Amsterdam) guld.*	*0.50*
5877	*De Bruin-Vels (Enschede) mk.g.*	*4.–*
13257	*Polgar (Parizo) fr.fr.*	*50.–*

la SAT-anoj alarmos siajn organizojn eksteresp-istajn por helpi en la defendado de laboristoj *akuzitaj* fakte *pro organiziĝemo*. Ne timu, ke estas tro malfrue. La proceso ne ĉesos rapide. Multaj malgrandaj kontribuoj eble helpos forŝiri la viktimojn el sub la ungegoj de malkaŝe al karbbaronoj servemaj juristoj. Agu, K-doj, diskonigu la faktojn pri la atenco kontraŭ organiziĝemaj laboristoj!

En apuda *Kanado* okazis *proceso kontraŭ* gvidantaj membroj de la *kompartio*. Ilin trafis kondamno k la partion plena malpermeso. Atentinda trajto el la proceso estis, ke en la ĉefinstanco troviĝis dum multaj jaroj polica spiono, kiu havis absolutan fidon de la partianoj k nun aperis en sia riĉe pasamentita uniformo antaŭ la juĝisto por eldiri kontraŭ „siaj K-doj".

Laboristoj en ĉiuj landoj lernu el ĉio ĉi. La kontraŭdiroj de la kapitalista sistemo fariĝas pli akutaj k la persekutoj pli kruelaj en ĉiuj landoj. Tutmonda klasbatalo k solidaro de unu al ĉiuj k ĉiuj al unu finos la ekspluatadon de l'homo al homo sur la tuta tero.

Veder (1307).

Novaĵoj el Estonio.

La socia vivo en Estonio dum la pasintaj semajnoj tre aktiviĝis. Samkiel ĉe la laboristaro, ankaŭ ĉe la burĝaro oni rimarkas pli multe da agemo k batalemo ol pli frue.

En nia universitata urbo Tartu la germanoj malfermis sian propran akademion. La ministro por klerigaj aferoj (socialisto), konsiderante liberon de nacioj en Estonio, permesis tion. Pro tio la estonaj naciistoj estas tre ekscititaj. Ne nur, ke en la parlamento oni forte protestis kontraŭ la malfermo de tiu akademio, sed la naciaj studentoj ankaŭ kelkfoje aranĝis „katkoncertojn" antaŭ la fenestroj de l'germana akademio k eĉ sangbatis kelkajn germanajn akademianojn!

La naciaj studentoj ankaŭ komencis per pugnoj labori kontraŭ junsocialistoj. La lastaj fariĝis tre aktivaj dum la pasinta jaro, aranĝas ĉie tre popularajn k grandamase partoprenatajn amaskunvenojn kun tre varia programo, el kiu ne forestas ankaŭ kabaredaj prezentoj, primokantaj naciajn k religiajn junularmovadojn, k kie oni kantas pamfletajn, ironiajn kantojn laŭ la naciaj k religiaj melodioj. Ĝuste kontraŭ ili direktas siajn paŝojn la agado de l'naciaj studentoj, kiuj estas eĉ pretaj uzi la pugnojn. Tamen la junsocialistoj vekas pli k pli, da simpatio inter la laborista junularo k lernantaro.

Faŝista movado.

Evidentiĝis, ke ankaŭ en Estonio, laŭ modelo de finnaj „lapua"-movadanoj, la burĝoj preparas perfortan ŝanĝon de l'nuna demokrata reĝimo, por anstataŭigi ĝin per faŝista. La gvidantoj de tiu movado estas precipe la gvidantoj de l'ŝtata defendligo, libervola privata armeo, kiu devus esti en la servo de l'respubliko k kiu tiucele ricevas por siaj ĉiaspecaj elspezoj grandegajn sumojn de l'ŝtato. Tamen, nun evidentiĝas, ke ĝuste la gvidantoj de tiu ligo preparas perfortan reĝimŝanĝon por subigi al si la demokration k kompreneble la proletaron. La sekretaj trupoj de tiu sekreta ligo estas malkaŝitaj k estoniaj laboristorganizoj k -gazetoj postulas plej fortan punon al tiuj personoj.

En la sama defendligo oni malkaŝis ankaŭ egan korupton, kiu daŭris jam dum 3 jaroj. Dum tiu tempo unu el la gvidantoj foruzis pli ol 30 000 kr.

LASTA AVIZO!

Ĉiu K-do atentu, ke ĝis la 25-a de januaro lia kotizo — aŭ parto ĝia — estu pagita al la Administracio de SAT, por ke lia nomo k adreso estu enskribita en la nova JARLIBRO! Eĉ kvaronjaraj pagoj validas.

(fakte temas pri ŝtata mono). Kvankam la estraro sciis jam pli frue pri tiu korupto, ĝi ne forigis la monmisuzanton de lia posteno, ĉar li estis ja unu el la plej honorataj gvidantoj. Nun fine li devis eksiĝi, sed nenian punon li ricevis. Tamen, se la ŝtata etoficisto pro sia mizerstato foruzas eĉ kelkajn kronojn, oni kondamnas lin per multjara malliberigo...

Privata „bonfarado".

Por plibonigi la mizeron de senlaboruloj la burĝaj „filantropinoj" ekorganizas socian privatan helpon al mizeruloj. Oni veturas per aŭtomobiloj de hejmo al hejmo, petante donaci malnovajn vestojn, meblojn, ankaŭ monon, manĝaĵon ktp, kion la filantropinoj disdonas al senlaboruloj. Kompreneble — tre humana ago. Iliaj edzoj en siaj entreprenoj elsuĉas el laboristoj ilian lastan laborforton por mizersalajroj, kiuj estas relative (laŭ statistiko de l'Labor-Oficejo en Ĝenevo) el plej malaltaj en la tuta mondo k ĵetas la nelaborpovajn, ekspluatitajn laboristojn malantaŭ la fabrikpordegojn, dume amasigante siajn enspezojn; sed la sinjorinoj okupas sin pri mizerulhelpo... Tamen, ne ĉiuj senlaboruloj ricevas de ili helpon, kontraŭreligiuloj k kontraŭŝtatuloj estas esceptataj, laŭ propono de kelkaj pastroj. Kontraŭŝtatuloj estas kompreneble ĉiuj organizitaj laboristoj, laŭ opinio de l'burĝaj filantropoj. Tie ni vidas la veran flankon de l'burĝa filantropia agado.

La registaro, en kiu nun kunlaboras ankaŭ socialistoj per du ministroj, decidis doni subvencion al la senlaboruloj per komunumaj laboroj, donante por tiu celo el ŝtata mono pli ol 621 000 est.kr. (1 est.kr. iom pli valoras ol germ. marko). Jam ricevis laboron pli ol 4000 senlaboruloj. Estas notinde, ke pasintjare samtempe, dum nur burĝoj regis, ricevis laboron nur iom pli ol 100 senlaboruloj...

Laborej-elektoj.

La nova socia leĝo, laŭ kiu laboristoj en ĉiuj laborejoj rajtas k eĉ devas elekti por si estrojn, perantojn inter laboristaro k laborejmastroj k gvidantojn de laboristoj en iu entrepreno, spertis egan kontraŭstaron inter la entreprenistaro. Ili oftege penis malhelpi la elekton de perantoj, timante, ke per tia organizado la laboristaro pli k pli klaskonsciiĝas k ekpostulos plibonigojn multrilatajn. Malgraŭ la ĝenerala kontraŭstaro de l'mastroj, la elektoj sukcesis bone, ĉar la malhelpantajn mastrojn oni punas laŭleĝe. Ankaŭ nun ne plu la mastroj havas rajton maldungi la laboristestrojn; se ili tion faros, ili estos punataj. Kelkloke la laboristoj eĉ devis surŝultre forigi la agentojn de mastroj el la elektolokoj, por efektivigi siajn elektojn.

Laŭ laborstatistiko estis dum pasinta jaro en Estonio nur 5 strikoj. 4-foje la laboristoj strikis pro tio, ke ili ricevis tre malregule, aŭ dum longega tempo tute ne ricevis salajrojn. En tiuj strikoj la laboristoj venkis. En kvina kazo laboristoj postulis salajrplialtigon, parte je 20 %, parte pli. La mastroj plialtigis la salajron je 20 %, sed en la fako, kie oni postulis pli grandan salajrplialtigon, ĉiuj laboristoj, nome 32, estis maldungitaj k anstataŭ ili estis dungitaj novaj.

La malobeo al laborprotektleĝoj, fare de mastroj, okazis en pasinta jaro 7102-foje (en antaŭa jaro — 5733). Nur 1307-foje la laborprotekt-inspektistoj (kiuj ja plejparte estas burĝoj, enoficigitaj de burĝaj registaroj) faris protokolojn al mastroj k 1227-foje ja mastroj ricevis monpunon pro malobeo al tiuj leĝoj. Ordinare, kiel montras la statistiko, la inspektistoj nur faris al la mastro rimarkon. Ankaŭ la monpunoj ne estis konsiderinde altaj, tial la mastroj tre sentime malobeas al tiaj leĝoj.

Neeme Ruus (15 428).

Letero el Finnlando.

En Finnlando agis dum la lastaj 2 jaroj faŝista reakcio per tre fiaj rimedoj. Preskaŭ ĉiun tagon oni povis legi pri mortigoj, vundoj, forpeloj trans la rusan limon ktp. La agado unue estis direktita kontraŭ komunistoj, sed samtempe ankaŭ kontraŭ ĉiuj lab. organizoj. Eĉ liberalaj burĝoj ne sav-

iĝis. Oni ja konas la peraŭtomobilan forpelon je eksprezidanto Stohlberg.

La komunista movado, kiu estis ŝajne forta, sed fakte malforta, falis ĉe la unuaj atakoj de l'faŝistoj. Preskaŭ nenia kontraŭago estis videbla. Depost tiam ĝi entute ruiniĝis, k nun oni ne plu aŭdas pri ia komunista movado en la lando.

La faŝista reakcio nun havas sian atakobjekton en la socialdemokrata k la kleriga lab. movado. Tiuj tamen ne estas facile ruinigeblaj, k ni povas diri, ke neniam faŝistoj povas pereigi la socialdemokratojn en Finnlando.

Nun ŝajnas, ke ni baldaŭ denove povos kolekti la disigitan laboristaron k komenci ankaŭ fortan klerigan laboron. Tiam ni ankaŭ esperas, ke esperanto komencos vivi k flori inter la laboristaro. Lab.Esperanto-Asocio agas, laboristaj turistoj povis praktike montri la grandan signifon de mondlingvo. En niaj najbaraj landoj, en Estonio k en Svedio estas esperantomovado forta k ni penas sekvi ilin.

La venontan someron okazos en Helsinko Nordlandaj junsocialistaj tagoj. Tiam ni inter la junularo agantaj K-doj aranĝos internacian feston, en kiu la tuta programo estos esperantlingva, por montri, ke esperanto jam nun estas vere vivanta internacia lingvo. La programon faras entute junsocialistoj mem en nordlanda skalo. Estas esperebIe, ke esperantistaj socialistoj tiam multnombre kolektiĝos en Helsinko.

Väinö Ahde (13 898).

Poezio malaperas . . .

Ŝtato de ministoj en sveda Laponio.

La plej bonan staton inter la sveda laboristaro havis ĝis lastaj jaroj la ministoj en Laponio, en ferercmineja distrikto. Ilian bonan staton komparis la esp.-instruanto Henriko Seppik antaŭ unu jaro en „Heroldo" kun la stato de estonaj profesoroj! Vere, tie ĉi multaj ministoj havas proprajn domojn k ili *havis* ĝis pasinta jaro salajron bonegan, 400—500 kr. monate. Dum somero ili aranĝis por si k sia familio longajn vojaĝojn al meza k suda Svedio, ne tro malŝparante monon.

Nun subite tia poezio malaperis. Ĉie oni rimarkas ŝparegemon, la meblaro ne plu multe noviĝas per novaj pecoj, ktp. Kio do okazis? Svedion ja ne turmentas la militŝuldoj, nek aliaj internaciaj financaj devoj. Erco en ercmontoj ne elĉerpiĝis, ankoraŭ Laponio havas en sia tereno 900—1000 milionojn da tunoj da ferercо, kiun prilabori oni povas per nuna kvanto da laboristoj dum pli ol 200 jaroj.

La kaŭzoj estas ekster Svedio. Ercon uzas ja aliaj landoj, plejparte (60 %) la germana Rur-industridistrikto. Tie la laboro haltas aŭ plimalgrandiĝis, sekve ankaŭ tie ĉi oni devas de tempo al tempo maldungi jen 100, jen 200, jen pli da laboristoj! Tiuj, ofte familiպatroj, devas kun sia tuta familio forlasi la malvarman polusdistrikton, restigante siajn domojn tie ĉi sen loĝantoj, ĉar ne ekzistas aĉetantoj. Jen oni vidas en Porjus, kiel staras malplenaj multaj laboristaj domoj, kies mastroj forloĝiĝis al aliaj partoj de la lando, esperante tie trovi almenaŭ ian laboron, ĉar tie ĉi, en la ercregiono, ne ekzistas alia industrio krom ercminado.

Ne helpis, ke multaj laboristoj estas maldungitaj. Laboro ne sufiĉis ankaŭ por la restintoj. Oni laboras nur 4 tagojn semajne. Nun la laboristoj gajnas nur 250—300 kr. monate, devante pagi el tiu sumo tre altajn impostojn, komunumajn k asekurajn, kiuj ofte forprenas de laboristo ĝis 75 kr. monate! La familiaj loĝejoj kostas 50—70 kronojn monate, por soluloj unu ĉambro 30—40 kr. Tutmonata manĝo en manĝejo kostas 75—100 kr. Ne plu oni havas rajton paroli belajn vortojn pri bonega stato de l'sveda laboristaro.

Senlaboreco ne regas nur inter la ministoj, sed ankaŭ ĝenerale. Minejoj laboras nur 4 tagojn semajne k kun pli malgrandigita laboristaro, sekve, ankaŭ la trafiko sur fervojoj pli malgrandiĝis k oni maldungas la fervojistojn.

La ercregionaj urboj en sveda Laponio havas saman sorton, kiel multaj usonaj minejurboj. Tie ĉi la urboj aperis nur post la jaro 1898, kiam oni komencis laŭplane la laboradon en minejoj. Laboristoj venis tien ĉi el tuta Svedio. Nun, kiam la laboro tie ĉi haltas, ili reiras al siaj hejmaj lokoj, kie estas iliaj parencoj. La urboj, okaze de l'absoluta laborhalto, preskaŭ malpleniĝos.

N. Ruus (15 428) el Estonio.

Resumo de senpartia enketo tra Sovetio.

(Fino. Vd. antaŭan n-on).

Fraŭlino *Elnjo Majar (Maillart)*, pri sporto: „. . . sed mi devis forveturi admirante la inteligenton, kun kiu oni tie okupiĝas pri ili k enviante ilian sorton, decidojn k garantiatajn asekurojn. . . — oni antaŭe diris al mi en Parizo, ke la rusa junularo estas interesa k mi revenas aldonante, ke ĝi eĉ indas gratulon k helpon. . ."

Grafo Karolyi, pri la agrara revolucio de 1928, konkludas:". . . antaŭ tiu ega eksperimento pri socialisma ekonomio, oni povas sin teni por aŭ kontraŭ, sed nei ĝian historian gravon por la rusa ekonomia vidpunkto, same kiel por la vidpunkto de l'monda politiko estas neeble por ĉiu prudenta homo. Estas la unua fojo dum la historio de l'civilizo, ke ŝtato enkondukas ekonomian administron en tiom vasta skalo k precipe en unu el la plej malantaŭaj agrarlandoj de la civilizita mondo. . . . La problemo, kiu nun stariĝas, estas jena: Se la ekonomia metodo adoptata de Sovetio sukcesas atingi sian celon — pri kio mi ne dubas, de kiam mi vidis per miaj propraj okuloj tion, kio okazas nuntempe en Sovetio, — ĉu ĝi ne devigos la alian duonon de l'mondo sekvi la saman ekzemplon?! Ĉar tiuj du tute kontraŭaj sistemoj, kapitalisma k socialisma, ne povos resti longtempe unu antaŭ la alia. La rusa ekonomia „plano" estas pli ol devizo; ĝi estas realo; ĝi estas la ĝenerala linio de politiko, kiu penetras eĉ en la plej izolitan vilaĝon de tiu vasta lando k kies taskon la kamparanoj plenumas entuziasme. Tiu „plano" estas tiom ĝoje akceptata de la kamparanara volo, ke ĝi donas la impreson pri la hierarkio de l'moderna armeo. . . La ekonomia stabo de Sovetio ellaboras la necesajn mezurojn, kiuj estos detale aplikataj al la diversaj branĉoj de la socia organizado. La harmonio inter la konsumado k la produktado estas ebla nur tial ke la ekonomia stabo posedas *ĉiujn* riĉojn de la lando k samtempe ne estas ĝenata de tia anarkio, kiu vole nevole produktiĝas ĉe individuisma ekonomia sistemo.

En tiaj kondiĉoj oni ĉiam havas avantaĝon, ĉar se okazas eraro en la taktiko, oni facile ĝin trovas k riparas dank' al atento, kiun la direkcio donas konstante al la tuta ekonomio de la lando, aplikante nur mezurojn, kiujn la sperto liveras dum preparaj provoj. Cetere, la agrara ekonomio difektata socialisme havas avantaĝon super la kapitalisma, ĉar la unua sistemo utiligas tuj la teknikajn progresojn dank' al la unuiĝo de la kampoj k la scienca spirito, kiu direktas la tutan laboron, dum la dua interrompas tiujn progresojn pro la divido de la kampoj k industrioj k la konservemo de la kamparanoj precipe, kiel oni povas konstati en Usono mem. . . . Estas fakto, ke por tio Sovetio bezonas multajn teknikajn kadrojn; tial ĝi estas devigata dungi plue 25 mil fremdajn specialistojn dum la jaro 1932; tamen, baldaŭ Sovetio sukcesos havigi al si tiajn kadrojn el siaj propraj anoj dank' al siaj riĉaj fontoj. . . . Ne estas malpli fakto, ke tiaj malhelpoj ĝenas la rapidon al socialismo, sed mi reportas jenan certon: same, la direkto de la *agrara ekonomio*, kiel la *kolektivemo* en la kampaj laboroj, ambaŭ faktoroj ripozas sur la spontanea volo de tiuj vastaj amasoj kiel cemento. Reiri al individua ekonomio estas ne imageble por ili, k kredi, ke estas la diktaturo, kiu trudas al ili tiun sistemon, estas eraro, ĉar eĉ la ĉiam grumblantaj maljunuloj komprenas, ke la maŝino estas ne nur multe pli produktokapabla k fonto de prospero por ili, sed ke estas eĉ neeble al la kulakoj disponi pri tiom

perfektaj laboriloj; k plue ili vidas jaron post jaro la kreskon de la produktado en siaj kolektivaj laboroj. Krome la nuntempa registaro havas la junularon kiel plej fervoran defendanton, kiu estas entuziasma partiano de la kolektiva ekonomio.

S-ro *M. Ŝadurn* (Chadourne) pri kontraŭreligia movado:" ... la programoj de la lernejoj konsistas el diversaj specialaj kursoj, el darvinismo k scienca materialismo ... la ateista librejo nur dum la lasta jaro eldonis 300 verkojn pri darvinismo, astronomio, etnografio k primitiva menso. Plie ĝi eldonis kelkajn tradukojn: „Kiel la homo iĝis homo" (de Darvin), „la franca revolucio k eklezio", „la bapto de Rusio" ktp. Krome oni eldonas diversajn sendiulajn gazetojn en multaj naciaj lingvoj k ankaŭ en esperanto. La pastroj antaŭ tiu ĝeno penis fondi „ruĝan eklezion" por pli bone saboti la Planon, certe, ĉar ili diras, ke „homoj ne devas *plani*, nur dio tion povas k rajtas", sed la ŝtato ne rekonis la koloron de tiuj eklezioj..."

S-ro *E. Tranin*, pri politikaj malliberuloj: „... same en la insulo Vaigaĉa kiel en Solovecki, la malliberuloj aspektas en bonaj fizikaj kondiĉoj k ili povas esti tuj liberigataj, se ili akceptas la registarajn kondiĉojn. Por tio ili nur bezonas honore k lojale promesi apogon al la Sovetia reĝimo... Malliberigita grafo, kiu partoprenis la kontraŭrevolucion de Ramzin, deklaris al mi, ke precipe la vivo en Solovecki estas multe pli bona ol en urbaj malliberejoj; en Solovecki la malliberuloj ne loĝas en komunaj barakoj, sed en apartaj ĉambroj. Kiam ili tien alvenas, oni klasigas ilin laŭ aĝo, sanstato k profesio; tial ili sin trovas relative sufiĉe feliĉaj, malgraŭ sia sorto. Ekz. la profesoroj laboras en bibliotekoj, la scienculoj en bone instalataj laboratorioj ktp. La ŝtato finance zorgas pri tiuj teknikaj instaloj ĉe malliberuloj celante utiligi la ŝatatajn konojn de tiuj homoj. Dum la ripoztagoj ili rajtas fiŝkapti por si mem aŭ ĝardenkulturi laŭvole. Ilia salajro estas pagata per speciala mono, kiu cirkulas nur en ilia kampo, sed kiam ili finas sian punon, tiam ili povas ŝanĝi ĝin en tutlandan monon. Tion oni faras por eviti la forkurojn... Kiam oni demandis al ili pri la torturoj tiom pridiskutataj en niaj landoj, ili respondas modeste: „Sufiĉas la perdo de nia libero, por ke ni morale sufiĉe suferu k tio ankaŭ sufiĉas por nia puno." Materie ili estas pli bone ol aliloke... Demandite, ĉu oni povas raporti, ke ili ne plu estas traktataj beste kiel en la caraj inferoj, ili respondis, ke jes, kvankam ili ne neas siajn krimojn..."

S-ro *E. Ŝrajber* (Schreiber) pri turismo: „... La eniro en Sovetio estas principe libera al ĉiuj fremdlandanoj, kiuj plenumas la formulojn. Escepto estas farata al tiuj politikuloj, kiuj iel atakis la Sovetian registaron, ĉu per skriboj, ĉu per paroloj... Ne ekzistas en la mondo lando, en kiu oni povas tiom libere viziti la instituciojn, politikajn aŭ industriajn, kiel Sovetio, ĉar tie ne ekzistas privataj sekretoj en la aferoj. — Leĝe, la kompens-mono (trinkmono) estas malpermesata. Ĉe la landlimo oni devas prezenti sian monon, por ke la registaro povu kontroli, ĉu la vojaĝanto ne kontrabandas rusan monon forportante pli ol li alportis... la rusaj vagonoj triklasaj estas transformeblaj dumnokte en litojn, por ke ĉiuj povu dormi. La sovetiaj turistaj institutoj

STALIN

estas unu el la plej oportunaj iloj por tiuj, kiuj deziras tien vojaĝi. Dank' al ili, oni vivas multe pli malkare pro la rabatoj konsentitaj al iliaj klientoj. Krome ankaŭ ekzistas specialaj ejoj „nur" por fremdlandanoj, en kiuj oni povas trovi *ĉiujn* burĝajn akcesorajojn. Tiuj ejoj nomiĝas: Torgsin k ĝiaj varoj ne estas pli karaj ol alilande, ĉar la registaro tiel aranĝas speciale, por ke la turistoj ne ĉesu viziti Sovetion pro manko de burĝaj komfortaĵoj k ankaŭ por kontentigi milojn da fremdaj inĝenieroj, kiuj nuntempe laboras por Sovetio. La rusoj estas ĝenerale tre akceptemaj rilate al fremduloj. Ili diras, ke la fremdaj gastoj devas viziti kiel eble plej multe en Sovetio por povi raporti eksterlande kiel eble plej konkrete..."

S-ro *R. Frank*, oficiro, membro de la franca milita misio ĉe la caro, pri la rusa revolucio: „... k post dek du jaroj, mi povis konstati lastjare, dum mia vojaĝo al Rusio, la mirigan progreson de tiu lando. Tiuj materiaj k sociaj progresoj ne nur konstante favoras la plej grandan parton de la rusa popolo, sed ĝia rapido eĉ mirigas ĉiujn eksterlandajn senpartiajn observantojn..."

S-ro *A. Feiler*, pri la ruĝa armeo: „... la plimulto el la soldatoj estas kamparanoj. Ili estas tre bone traktataj, speciale bone nutrataj, perfekte vestataj k ekipataj. Krom aliaj avantaĝoj ili ĝuas ankaŭ bonegajn klubojn. Oni donas al ili intensajn k regulajn instruojn, tiel ke je la fino de sia servo ili reiras hejmen konante precize la sistemon de la ŝtato, ĝiajn instituciojn k ideojn, kiujn ili povas siavice propagandi en siaj vilaĝoj. Samtempe oni metas tiujn homojn en kontakton kun la laboristaro de la urboj sendante ilin al la fabrikoj por ĝui la familiaran manieron de la laboristoj en la samaj distraj kluboj k ofte la soldatoj eĉ finas sian militservon laborante en la fabrikoj. Per tiu sistemo la eduko ricevita de l'supro estas kompletigata de l'malsupro per la reciproka penetrado de la spiritoj kun celo al konstanta fratiĝo inter soldatoj k laboristoj..."

S-ro *E. Ŝrajber*, pri organizado de l'ŝtataj institutoj k pri la G.P.U.: „... ĉe la instituciaj estraroj la sistemo ne povas esti pli demokrata. Ekz. respondeculoj estas nur tri, sed ili estas sendependaj en siaj taskoj; 1 politika direktoro, 1 teknika, ĝenerala inĝeniero k la prezidanto de la respektiva soveto, kiu reprezentas la tutan laboristaron de la entrepreno. Se laboristo faras ion malbonan, li estas juĝata ne de tiuj cititaj estroj, sed de siaj kunlaborantoj mem en speciala kunveno. Ĝenerale la punoj por la ordinaraj mispaŝoj estas nur kolektiva riproĉo, sed tion oni mencias en lia laborkajero, por ke, en okazo de intenca ripetado la lab. tribunalo povu juĝi, ĉu li devas aŭ ne suferi malaltigon de salajro kiel punon... Kaj pri la G.P.U., ni ne forgesu, ke ĝi estas nur la nomo de la ŝtata polico, la sama kiun en aliaj landoj oni nomas: „ŝtata sekuriga polico", t.e. polico, kiu garantias al la ŝtato ĝian ekziston. Ĝi, kiel en ĉiuj landoj, intervenas ĉe la migrado de fremduloj k ĉe ĉiuj dubaj aranĝoj. Sekve ĝi ne estas eksterordinara afero, kiel oni pretendas eksterlande..."

Postskribo: La sama revuo raportas ankaŭ pri labormanko, religio, prostituo, vagantaj infanoj, superstiĉo, higienmanko, salajr-diferenco, analfabeteco, ktp. Sed, ĉar oni bezonus duoblan spacon, mi resumas, ke ĉiuj tiuj caraj ĝermoj estas jam parte tute nuligitaj, parte preskaŭ. Cetere oni povas kontroli la lojalon de mia ĉi tiea traduko legante la originalon en la citita specialn-o de l'revuo, kiu estas aĉetebla en ĉiuj franciaj kioskoj. Troviĝas en ĝi ankaŭ malsamaj opinioj, sed mi ne volas, ke „S-ulo" kontribuu al *vanaj* atakoj de l'kapitalista ideologio; tial mi konkludas gratulante k dankante la simpatiantojn de l'Sovetia socialismo.

Soares.

La klasbatalo tra la mondo

Pri Kentuki-procesoj en Usono.

Al dumviva enkarcerigo kondamnis la Kentuki-ĵurintaro la ministon Ĝonz (Jones). La prokurora artifiko akuzi lin ankaŭ pri konspiro portis sian frukton.

La juĝisto instrukciis la ĵurintaron: „Se vi kredas laŭ la *indicoj*, ke la defendato intence kaŭzis aŭ instigis la morton de J. Daniels, konspirante, interkonsiliĝante, kuraĝigante aŭ instigante aliajn pafi k mortigi D.; vi trovu lin kulpa k nomu lian punon morto aŭ dumviva karcero". La ĵurintaro estis instruata trovi tian verdikton, kvankam Ĝonz ne ĉeestis dum la tempo de l'pafado. La ĉefpunkto en la akuzo temis pri konspiro. Evidente oni povas ĉiun sindikatan kunvenon nomi konspira kunsido. Ĉiu parolo pri „batalo kontraŭ la karbkompanio k ĝia helppolicistaro" povas esti konsiderata kiel incito al pafmortigo. Prave la defendanto diris, ke en ĉi tiu kazo ne la komunumo provas puni la viron, kiu mortigis Daniels, sed la „Karbkompanio Nigraj Montoj" provas ekstermi por ĉiam iun, kiu havas la kuraĝon aniĝi al la minista sindikato. La prokuroro provas detrui Ĝonz por detrui la unuiĝemon. Kondamno al Ĝonz signifus en la lando dum jaroj averton kontraŭ ĉia unuiĝemo.

Ĝonz estis elstaranta sindikatano dum 29 jaroj. Li posedas gvid- k parol-kapablon. Tia viro estas troa minaco al la profitoj de l'karbkompanio, kies ĉefposedanto subtenas unu el la plej elegantaj kurĉevalejoj en la lando. La defendkomitato daŭrigas sian batalon por la multaj akuzitoj k krome ankaŭ por li ĉe aliaj instancoj. Ĉu vi helpis tradukinte informojn k represiginte ilin en via gazeto por instigi al subteno? *1307.*

Studentaj bataloj en Bulgario.

La studentaj manifestacioj kontraŭ k por la sanga profesoro Cankov daŭris dum pluraj tagoj. Kavaleriaj trupoj k fajrobrigadistoj atakis la manifestaciantojn. Antaŭ la parlamentejo, kie la tutan tagon manifestis la amaso, oni bruligis bildon de Cankof. Pluraj studentoj estas vunditaj. En la parlamento la prezidanto deklaris, ke li ne permesos al la amaso trudi al li iujn decidojn. *L. T.*

Propagando en la lernejoj (Germanio).

La prusa episkoparo petis la kultministron ekagi kontraŭ la komunista propagando en la nelaikaj lernejoj. La komunistoj provas en kelkaj grandaj urboj, ekzemple en Breslaŭ, formi ĉelojn en la lernejoj invitante la infanojn aliĝi la Junspartakan Ligon (junpioniroj). Per flugfolioj la nomita Ligo admonas la lab. infanojn batali kontraŭ la reakciajn instruistojn, disvastigi siajn ideojn en siaj ludoj, promenadoj k kunvenoj, partopreni en komunistaj manifestacioj k helpi al la strikantoj (per monkolektado ktp). *T. S.*

POR NIA MEDITO.

Saĝulo ne malatentas bonan parolon pro tio, ke ĝin eldiris malbonulo.

La kredo estas la substanco el tio, kion ni esperas, la atesto pri tio, kion ni ne vidis.

DISKUTEJO:

Multaj laboristoj ne estas socialistoj.

(Vidu la n-on 376/77.)

Mi nur povas aprobi la opinion, ke multaj proletoj ne estas socialistoj, eĉ se ili sin nomas tiel. Ne sufiĉas esti membro de socialista partio, pagi la kotizon k diri: jen, mi estas socialisto. Ofte mi miris, kiaj homoj pretendas esti socialistoj. La aŭstria soc.dem.partio antaŭ kelkaj jaroj tre fieris, ke la plimulto de la Vienaj policistoj apartenis al ĝi. Ho, oni skribis en lab.gazetoj, ke oni ne plu povas regi kontraŭ la popolo; eĉ la policistoj estas niaj K-doj. Sed venis la 15-a de julio 1927, kiam la Viena proletaro manifestaciis kontraŭ la malkondamno al murdintoj de laboristoj — k la samaj policistoj mortpafis 90 proletojn. La policdirekcio aranĝis novelekton de la profesia reprezentantaro k nur malmultaj policistoj konfesis sin kiel socialistoj. Vere la plej multaj policistoj, ĝendarmoj, ŝtatoficistoj ktp, kvankam devenante de la proletaro, nur estas simplaj egoistoj. Ili ŝajnigas sin esti socialistoj, — se tio estas oportuna. Sed ili tuj ŝanĝiĝas k simpatias kun la burĝa registaro, eĉ kun la faŝismo, se tio estas pli oportuna. En urboj, kie iu socialista partio atingis la regpotencon, tiaj homoj trudeme kaptas bonajn postenojn — per sia hipokrita socialista konfeso. Mirinde estas, ke tiuj uloj plej ofte sukcesas trompi la lab.partiojn, sed tio estus aparta ĉapitro pri „eraroj de la partia taktiko". Se oni logike konsideras la fakton, ke aro da bone pagataj homoj deklaras sin kiel socialistoj (sed ne agas k vivas kiel tiaj), oni devas demandi, kial tiuj personoj celadas la socialismon? Post ties efektivigo — almenaŭ en la komenca epoko — ili ja nur povus malprofiti. Oni malgrandigos — tute prave — iliajn salajrojn, forigos iliajn privilegiojn — je la favoro de nun maljuste troe ekspluatataj ministoj, vitroblovistoj ktp!

Laŭ mi, la egoismo de la homoj, inkluzive de la proleta klaso, estas la plej grava barilo kontraŭ la atingo de l'socialismo. Ne diru, ke post venko de la socia revolucio tiu stato likvidiĝos, kiel okazis k okazas ĝis nun en Sovetio. La egoismo (kulakoj, burokratoj, malutilantoj) ankoraŭ tute ne estas for en Sovetio. Sed ĝi almenaŭ estas kontraŭbatalata per edukado, partidisciplino ktp. Ni nur ne forgesu, ke la rusa popolo, ankoraŭ proksima al la naturo k iom malproksima de la okcidenteŭropa civilizo (konsiderinda avantaĝo!) pli inklinas al komuno k kolektivo. Estus dezirinde, foje esplori la socialisman problemon laŭ tiu ĉi vidpunkto (influo de la animstato).

Pensemulo.

Korekto. — Bonv. legi en n-o 376/77, fruntpaĝo, unua kolono, 16-a linio de malsupre, anst. „pluigas" — *formovas* (aŭ: antaŭenmovas).

TRA ESPERANTIO

Publikaj leteroj al multaj SAT-anoj.[1]

II

Karaj K-doj,

estu dankataj pro via malkaŝa eldiro, ke estis eraro miaflanke „intermiksi la laboristan sennaciismon kun la disvolviĝo de l'imperiismo.“ Nu, mi volas momenton konfesi mian „eraron“.

Ni do forgesu aŭ tute malatentu la fakton, ke esperanto disvastiĝas paralele kun la enplantiĝo de industrio en iu ajn mondparto k stariĝo de grandaj fabrikoj, ĉirkaŭ kiuj ariĝas densa proletaro; ni supozu, ke Marks ankaŭ eraris, dirante, ke la socialismo rezultos el la plenmaturiĝo de l'kapitalismo, — kiu ne povas ne esti imperiisma; ni konsentu, ke la evoluo de l'homaro povus esti alia ol ĝi estis; ke estus eble konstrui socialismon en la plej antikva tempo k sekve, ke tio estas ankaŭ ebla nun en la primitivkarakteraj socioj, en kiuj regas ankoraŭ la totemismo.

Reve mi do volas prezenti al mi la eblon de idilia evoluo de malfruiĝintaj popoloj, kiujn oni povus konverti al socialismo per nura predikado; ke tute ne estas por tio necesaj la fervojoj, la ŝipoj, la presejoj, unuvorte ĉiuj maŝinoj k aparatoj konstruataj en kapitalistaj fabrikoj. Mi frapu al mi la bruston, pentante pri mia „eraro“, forgesante la instruojn de Marks k eĉ de Lenin, kiu klarigis, ke la imperiismo estas la „lasta stadio de l'kapitalismo“; mi imagu, ke la proletoj el Ĉeĥoslovakio, Polio k aliaj nacioj, kiuj batalakiris sian sendependecon, estas pli feliĉaj ol antaŭe. Nu, mi estas preta konsenti ĉion, kion vi volos, eĉ, ke ĝis nun estis la diablo, kiu direktis la historian procezon, sed ke de nun estos bona dio...

Sed, karaj K-doj, pri tio ne temas. La demando estas: *ĉu oni havas en SAT la rajton erari?* Kaj se ne, tio signifas, ke en nia Asocio oni ne plu devas akcepti ĉiujn tendencojn.

Estas evidente, ke la socialistoj eraras, se la anarkistoj estas pravaj; ne povas esti dubo, ke ĉi tiuj lastaj eraras, se pravas la komunistoj ktp. Se vi ne permesas eventualan eraron; se vi mem diktas la veron: kiuj ne konsentos kun vi, tiuj estos devigataj silenti aŭ forlasi vian vere veran verejon.

Havu logikan sintenon: proponu do ŝanĝi la Statuton k postulu, ke SAT difinu al si severan politikan linion; tio signifas, ke nia Asocio fariĝu kvazaŭ partio aŭ sklave obeanta filio de iu el la jam ekzistantaj partioj.

Tion pli malpli konscie deziras partifanatikuloj; tion pli malpli kaŝe k artifike ili celas. Kaj ilia tuta opozicia agitado ideare fundamentas sur tia dogmeca spiritostato.

Via rimarkigo pri mia „eraro“ estus tamen tute prava, se mi mem proponus k celus, ke la sennaciismo fariĝu iu nova dogmo por la SAT-anoj. Sed ne estas parolite pri sennaciismo en nia Statuto. Neniam oni proponis oficialigi tiun ismon; k se iu tion farus, mi estus la unua por forte kontraŭstari. Cetere, se vi atente esploros la kolekton de „S-ulo“, vi povos konstati, ke dum la lastaj du jaroj aperis malpli da sennaciismaj artikoloj ol antaŭe. Tio estas fakto, kiu nerefuteble pruvas, ke la riproĉoj de partiaj ortodoksuloj ne havas realan bazon.

SAT ne estas dogmejo; ĉiu do havas la rajton „erari“ k la sennaciistoj ne postulas pli ol la internaciistoj...

Aliam mi montros, ke eĉ se oni volus trudi al SAT la programon de iu ajn partio, tio ne malebligus en ĝi ideajn konfliktojn.

Kaj se mi ne timus trolongigi ĉi tiun leteron, mi ŝatus montri al vi, ke vero dogme akceptita estas plejofte nur malvivaĵo, ke eraroj povas iafoje esti pli vivaj k sekve pli fruktodonaj ol iaj veroj senkritike encerbigitaj.

Ne pensu, ke mi paradoksumas k akceptu vere sinceran saluton de via

10-XII-31. *E. L.*

[1] Komparu la n-ojn 376/79 de „S-ulo“.

12-a Kongreso de SAT en Ŝtutgart (Germanio)

6.—11. aŭgusto 1932.

1-a Komuniko.

Spite la terura krizo, kiu nuntempe regas en Germanio, ni tamen akceptis organizi la SAT-Kongreson. Kvankam nia rondo estas ankoraŭ malgranda, ni tamen esperas kontentige plenumi la organizan taskon por ke la venonta Kongreso bone sukcesu. Ni alvokas ĉiujn lojalajn Gek-dojn subteni nin laŭeble.

Kongreskomitato: Estas elektitaj kiel respondeca komitato jenaj Gek-doj: Walter Neumann k Ulo (organizado), Franc Steiner (financaj aferoj), Rosel Wagner (sekretariino), Kurt Lehmann, Paul Schäfer, August Gais (ceteraj aferoj).

Kongresaliĝoj: Bonvolu *baldaŭ anonci vian partoprenon* per la ĉemetita aliĝilo. Per tio vi plifaciligas al ni la taskon.

Kongreskotizo: Pro la inflacio en diversaj landoj ni fiksis la kotizon sur la bazo de 0.60 dol.us. aŭ 15 francaj frankoj. Oni pagu la ekvivalenton laŭ monkurzo en la tago de l'pago. Aliĝiloj, kun kies sendo ne okazas samtempa pago, estas senvaloraj. Al ĉiuj aliĝintoj ni sendos kongreskartojn. Pri pagmaniero vidu la aliĝilon aldonitan al ĉi tiu n-o!

Fakkunsidoj: La aranĝontoj de fakkunsidoj interrilatu kun K-do Neumann (adreson vd. sube).

Junulara tendaro: Ĝi okazos, se sufiĉe da junuloj interesiĝos pri tio.

Informpetojn oni direktu koncize al: K-do Walter Neumann, *Stuttgart*, Vogelsangstr. 66, Germanio.

Aliaj komunikoj sekvos.

Organiza Kongresa Komitato.

EL LA ADMINISTREJO

Laŭ decido de la 11-a Kongreso en Amsterdamo ekzistas en SAT ekde januaro 1932 tri kategorioj da membroj t.e.: aktivaj, aspirantaj k subtenantaj. Konforme al tio la Asocio eldonis novajn membrokartojn k sekve nuligas la antaŭajn. Ankaŭ tiuj estas nuligataj, kies posedanto jam pagis la plenan kotizon por la jaro 1932. La malnovajn membrokartojn ili tamen ne resendu. Al tiuj kiuj jam pagis la kotizon por 1932, ni sendos la novan membrokarton iom post iom, pro urĝa laboro, sed certe dum la daŭro de unu monato.

1) **Aktiva membro**, tio estas membroabonanto, ricevas ruĝan membrokarton. Sur la antaŭa flanko estas la kutima teksto. Sur la dorsa flanko troviĝas 4 kadroj por la 1., 2., 3. k 4. jarkvarono. La kotizmarko estas la kutima, flava marko por aktivaj membroj, stampita per la datostampo. Plue troviĝas sur la dorsa flanko kelkaj linioj, kiuj servu por la kompleta adreso de la posedanto. Al aktivaj membroj, kiuj pagas per unu fojo por la tuta jaro, ni mem gluas en ĉiuj kvar kadroj la koncernajn kotizmarkojn. Kiuj pagas la aktivan kotizon kvaronjare, tiuj devas mem glui la kotizmarkojn de la 2., 3. k 4. kvarono. La unuan gluas la Adm.

2) **Aspiranta membro** povas fariĝi ĉiu persono, kiu scias aŭ lernas esperanton k aprobas la Statuton de la Asocio, sed pro iuj kaŭzoj ne povas aboni la oficialan organon de la Asocio, t.e. „S-ulo“. Konforme ni sendas al la aspiranta membro verdan membrokarton. Tiu ĉi kotizo estas pagenda per unu fojo. Aspiranta membro povas fariĝi ĉiutempe aktiva, se li (ŝi) ekabonas al „S-ulo“ k aparte tion deklaras. Tiu ĉi membro devas resendi la verdan membrokarton k ni anstataŭas ĝin per la aktiva (ruĝa).

3) **Subtenanta membro** ricevas flavan membrokarton. Tiu ĉi kotizo estas pagenda per unu fojo. Membroj de ĉi tiu kategorio povas fariĝi ĉiu persono, esperantista aŭ ne, kiu intencas subteni la organizon. Same la aliĝoj de grupoj, societoj, organizoj ktp. apar-

tenas al ĉi tiu kategorio. La jara kotizo de ĉi tiuj lastaj (kolektiva aliĝo) estas minimume la triobla de la individua membro.

Krome, ĉiu novaliĝanto devas pagi la aliĝkotizon, fiksitan en nia tarifaro (vd. sur p. 89).

Ĉiuj tri kategorioj rajtas ricevi la Jarlibron de SAT. *Adm.*

Lab. Esperanto-movado en Nederlando.

La Federacio de Lab. Esperantistoj (LEA) fariĝis la plej granda esp. organizo en Nederlando kun 1850 membroj en 50 sekcioj k 23 per jara kotizo subtenantaj organizoj (aŭ sekcioj de ili). La aliaj organizoj esp-istaj (katolika, protestanta, neŭtrala) sume nombras ĉ. 3 000 membrojn. Ni eldonas dusemajnan gazeton (formato „S-ulo“) 8-paĝan en kvanto de 3000 ekz., senpage por membroj. Pro la tre malalta abonprezo (2 svis.fk. jare) ni per ĝi multe propagandas. Laŭ ni tio estas la plej bona metodo. De kiam ni starigis la gazeton, ni elspezis preskaŭ ³/₄—¹/₂ de la kotizoj por ĝi. Ne ŝparante la monon ni plej efike povis propagandi.

Pli k pli ni gajnas la simpation por nia laboro en lab. rondoj. Niaj sekcioj k membroj organizis sume ĉ. 60 kursojn kun 1800 kursanoj. Krome ni sukcesis kunlabori kun „Instituto por Lab. Klerigo“ (soc.dem.-tendenca), eldonante skriban kurson (25 preslecionojn de 8—10 pĝ.), kiu ĉiusemajne estas klarigata per radio. La elsendoj okazas ĉiudimanĉe de 8.30—8.55 h. (hol. tempo) pere de stacio Hilversum. La disaŭdigojn prizorgas la VARA (Lab. Radio-Asocio). Tial ke ni ne sufiĉe frue povis decidi, la kurso nombras nur ĉ. 700 partoprenantojn. Sekvantjare ni denove tenos tian radio-kurson. Ĉar ankaŭ la nelab. esp. organizoj havas multajn kursanojn k per la kristana radiostacio Huizen same okazas radio-kurso, ni povas diri, ke en nia lando miloj estas, kiuj lernas iel esp-on.

Nia Federacio starigis antaŭ kelkaj monatoj libro-servon, kiu bone ekfunkcias. Por pli ol 100 guld. semajne ni vendas (per abonsistemo, tiel ke oni povas pagi la mendojn en 10-monataj partoj). Tiel ni sukcesas havigi al la esp-istaro esp. literaturon. Pli k pli la SAT-libroj estas vendataj. Por SAT nun aktive ni laboras ĉi tie. Estas elektitaj du perantoj en Amsterdamo, kiuj komencis jam labori. La Fed.-estraro same subtenas ilian agadon per sia gazeto „Lab. Esperantisto“, en kiu ĉiudusemajne aperas pri k por-SAT-aj artikoloj. Pere de „Interkontaktilo“ (malregule aperanta ciklostilaĵo, kiu servas al pli intima kontakto inter Fed.-k sekci-estroj) ni agas same por SAT.

Cetere ni propagandas per la ĵurnalaro, ne forgesante eĉ la plej malgravajn. Tion faras ankaŭ la alispecaj esp-istoj. Por prilabori la gazetaron ekzistas en nia lando Gazetarservo. Sume aperis (de ni ricevitaj) ekz. en aŭg., sept., okt. en 77, 83 k 88 gazetoj 216, 189, 175 artikoletoj, informoj ktp pri k por esp-o k ankaŭ iel kontraŭ. Inter la gazetaro estas multaj lab. gazetoj. Speciale oni raportis pri la SAT-kongreso k la kursoj. Ĉiel ni k aliaj aktive agas en Nederlando.

H. W. A. (13 025).

Esperanto ĉe svedaj tramistoj.

Nur antaŭ nelonge fondiĝis la tramista klubo esperantista en Gotenburgo (Göteborg), kun celo propagandi espon inter la tramistaro, aranĝi kursojn ktp. Jam dekomence 40 K-doj aliĝis al tiu ĉi klubo. Unuj eklernis esp-on antaŭ 3—4 jaroj, aliaj estas komencantoj. Kelkaj apartenas al SAT, k ni malnovaj SAT-anoj streĉas nun ĉiujn fortojn por aligi kiel eble plej multajn kolegojn. Kiel prezidanton oni elektis la sekretarion de l'trafik-personara sindikato. Estas decidite, ke la klubo kiel eble plej baldaŭ interrilatu kun samprofesiaj kluboj alilandaj. (Vd. la tiucelan korespondanoncon en la antaŭa n-o de „S-ulo“). Ni fidas al la progreso de nia laboro! *12 287.*

LEA-administrantoj!

Bonvolu sendi al la redaktanto de l'Jarlibro (adr.: SAT, 14, avenue de Corbéra, Paris XII) senprokraste la plej freŝdatajn indikojn pri membrostato, gazeto, adreso ktp.! Ni devas havi la informojn ĝis la 25-a!

Protestu kontraŭ la polia teroro!

SAT-membro 13 744 loĝanta nuntempe en Polio (li venis tien en novembro 1931) estis arestita la 10. 12. 31 kun ekzemplero de „S-ulo“ n-o 374/75 (en Krolemska Huta). Oni esploris lin k deziris scii, ĉu „S-ulo“ estas gazeto de l'IIa aŭ IIIa Internacio. Oni liberigis lin, sed konfiskis la „S-ulo“-ekzempleron.

Al redakcioj de ne-holandaj gazetoj!

Unu el la redaktoroj de la nederlanda socialdemokrata ĵurnalo „Het Volk“ (La Popolo) deziras ricevi la eksterlandajn esp. gazetojn. Se estas eble, vi bonvolu sendi al li pli malpli regule vian gazeton, por ke li el ili kompilu esp. rubrikon. Sendu almenaŭ tiujn ekz-ojn, en kiuj li povas trovi iajn faktojn. Tiu redaktoro ankaŭ komprenas kelkajn aliajn lingvojn. Sendu al K-do *M. Wolters*, red. „Het Volk“, Hekelveld, *Amsterdam-C.*

MEMORNOTO

Represis el „S-ulo“:

Geislinger Allg. Anzeiger, 27. 2., feria vojaĝo en Italio, *Industrial Worker*, Chicago, 8. 12., Katol. intrigoj en Hisp. (368/9), *Het Volk*, Amsterd., priesp. sciigoj (372/3), *Norrlandsfolket*, Kiruna, 4. 12., Infanlab. en Est.

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Rahva Söna, Tallinn (plurfoje en dec.), *L' Effort*, Lyon, 5. 12., 19. 12., *Le Travailleur Municipal*, St. Etienne, 1. 12., *Geislinger Allg. Anzeiger.*, 30. 11. (esp. ang.), *Ruhr-Echo*, Essen, 7. 11., *Signalen*, Stokh., 17. 12., *La Dépêche d'Indochine*, Saigon, 7. 10. (pri la Perer-vojaĝo, granda artikolo kun la portreto de K-do P.), *Trumglap*, Saigon, 13. 10. (indiĝenlingva gaz.; same grava rap. kun bildo de K-do Perer); *Freiberger Volkszeitg.* 12. 11., 17. 11.

Peresper. materialon enpresis:

Le Populaire, Paris, 14. 12. (sportservo), *Norrskensflamman*, Lulea, 5. 12.

*

La sveda fervojista gazeto *Signalen* eldonis specialan kristnasko-numeron bele prezentitan, en kiu troviĝas duonpaĝo esperantlingva redaktita de „Ernesto“.

NIA POŜTO

Al kelkaj. — Bone rigardu viajn gazetojn, ĉar la membrokartojn ni principe sendas kune kun la gaz. krom kelkaj esceptoj. *Adm.*

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

ARGENTINO

K-do Arizmondi Fulgencio, Carlos Pellegrini 238, *Buenos Aires*, kĉl, pri div. temoj, L, PK.

GERMANIO

Koresp-adon dez. 2 junaj esp-istoj, kĉl, pri ĉ. temoj, L, PI, PM, bfl. Certe resp. Adr.: Walter Nitschke, Burgstädter Str. 1 N, *Göppersdorf-Burgstädt*.

K-do Willi Hameister (bakisto), Schillerstr. 22, *Rostock*, kun Gek-doj el ĉl, pri div. temoj. Resp. garantiata.

LITOVIO

K-do L. Noreiko, Auŝros al. 40, *Šiauliai*, serĉas por siaj 20 gekursanoj gekoresp-antojn en ĉl, pri ĉ. t., L, PK, PI. Resp. gar.

PORTUGALIO

K-do Leonel Da Cruz (lignoskulptisto), Rua Joaquim Casimiro 20 — 4-o D., *Lisboa*, koresp. pri nudismo, interŝ. fotojn.

SVEDIO

Studrondo serĉas koresp-adon kun Gek-doj ĉl. L, PK, PI, PM, ktp. Adr.: „La Studrondo“, Poŝtkesto 789, *Stockholm 1.*

Nepre legu!

Mi dez. ricevi por esp. propaganda ekspozicio div. simbolajn esp. poŝtkartojn, sigelk glumarkojn, esp. insignojn, afiŝojn ks. Sendu multnombre k rekomendite! Mi rekompencas per div. ilustritaj ruslingvaj gazetoj. Petro Surĵanenko, *Valki*, Ĥarkovska okruga, Ukrainio, Sovetio.

ENHAVO

paĝo
La katenita scienco 87
Memore al du grandaj revoluciuloj . . . 88
Grava avizo por ĉiuj! 89
Granda striko en la Nederlanda teksindustrio . . . . . . 89—90
La situacio k okazoj en Usono . . 90—91
Novaĵoj el Estonio 91
Letero el Finnlando . . . . . 91—92
Resumo de senpartia enketo tra Sovetio . . . . 92—93
La klasbatalo tra la mondo . . 94
Diskutejo 94
Tra Esperantio . . . . 95—96

Presejo Oscar Wettig, Gelnhausen (Germanio)

LA „RULIĜANTA STABLO“.[1]

1.

La konsidero de l'laboro ĉe la ruliĝanta stablo rezultigas denove demandon, kiu okupas la penson de l' laboristaro jam de unu k duona jarcento. Estas la demando pri la efiko de l'industria laboro sur la proleton. En ĉiuj dense loĝataj landoj ni troviĝas en la neevitebla situacio, ke ni povas kontentigi la bezonojn de l'milionoj nur per fabrika laboro partigita ĝis en la plej eta detalo. Rekonduko al ia ajn speco da metia formo de l' grandkvanta produktado estas tute ne imagebla. Tamen la moderna fabriko estas fakte punejo. La laboristo fariĝis parto, ofte eĉ sklavo de l'maŝino.

Jena estas la esenca *problemo de l' fabrika laboro:* ĉu estas ebla fari tolerebla la laboron en la fabrikoj sen domaĝo por la teknika produkto-kapablo?

Krom tiu *socipsikologa* problemo por la socialisto k politikisto rezultas ankoraŭ alia demando. Tio estas la demando pri la influo de l'moderna labor-organizado sur la *politikan* energion de l'proleto.

Ni scias, ke la fabriklaboro k precipe tia en grandaj entreprenoj vekis la senton pri amaso k klaso. La amasoj de l'kamplaboristoj, kiuj vivas sub la plej mizeraj kondiĉoj, ankoraŭ nun estas plejgrandparte neorganizitaj. La amasigo de proletoj en grandegaj industriaj fabrikoj ebligis la organizadon de l'proletaro laŭ pli granda amplekso; ja, pro la neevitebla premo la fabrikorganizado preskaŭ trudis al la laboristaro ĝian propran organizadon. Sed la industria laboro ankaŭ stampis sian spiritan esencon en la sindikataj k partiaj organizoj proletaj. Malsprito karakterizas la fabriklaboron disigitan laŭ la plej etaj funkcioj; k tiu malsprito paralizas la volon k la memfidon de l'proleto. La envicigo en la grandioza labormaŝinismo kondukas al tiu superstiĉo pri la naturnecesa evoluo de l'partia maŝino k de l'proleta „movado“, fronte al kiu la unuopulo sin sentas nekapabla k sensignifa. La frua apatiiĝo de l'industria laboristo pro la moderna fabriklaboro estas unu el la kaŭzoj por la fatalisma teorio k politiko de l'socialdemokrataj partioj. La fatalismo liveras la amason al ĝiaj „gvidantoj“. Ĉi tiuj, lerte utiligante la demokratan maskon, favoras la endormigon de l'amaso, tiom facilan pro la submetado al la paraliza premo de l'laboro. Sur la servutemo, kiun ili mem favoras, la „gvidantoj“ bazas sian regadon. Dume estus ilia devo batali kontraŭ tiu plej granda danĝero por la estonto de l'socialismo, vekante la memfidon de l'laboristaro k edukante ĝin al sento pri respondeco, al spirita viglo k serioza kritiko.

Por nia esploro rezultas do jenaj du demandoj:

1. Ĉu la laboro ĉe la ruliĝanta stablo *nepre* signifas pliigatan degradon de l'laboristo, aŭ ĉu la laboristaro povas kontraŭi tiun danĝeron?

2. Ĉu el la laboro ĉe la rulstablo rezultas politikaj danĝeroj, k ĉu eblas kontraŭi tiajn?

2.

Jam antaŭ enkonduko de l'rulstablo, la industria laboro estis disigita en la plej etajn k monotonajn funkciojn. Ĝis antaŭ nelonge, la *Teler*(Taylor)-sistemo regis la labormetodojn. Ĝi disigis ĉiun laboron en la unuopajn funkciojn, destinis precize la manieron de l'manipulado k kontrolis tiun per multegaj formularoj k kontrolistoj kun klikhorloĝo. De la funkciestroj de l'Teler-skolo la homo estis traktata jam tiagrade kiel nura objekto, ke ĉi-rilate ne estas atingebla pliakrigo per la nova labormetodo.

La esenco de l'nova metodo estas la kunigo de l'disigitaj funkcioj. Pri tio Teler preskaŭ ne zorgis: La maŝinoj estis instalitaj laŭ sia metia karaktero en apartaj metiejoj; tiuj situis unu apud la alia. La laboraĵo migris de laborfunkcio al laborfunkcio zigzage tra la diversaj metiejoj, provizejoj k kontrolejoj. En ĉiu metiejo, la laboristoj sidis unu apud la alia, sen videbla interligo kun la tuta laborprocedo.

Ĉe la nova metodo, la laboro estas organizata laŭ grupoj. La diversaj metiistoj ne plu sidas ĉiuj en la sama ejo *apude*, okupataj per la sama laborfunkcio. Ili nun estas lokataj laŭ sia laborfunkcio *unu malantaŭ la alia;* same la maŝinoj. La laboro fluas de unu al la alia. Pro tio, tia labormetodo estas nomita „flua laboro“.

La lasta paŝo al plenperfektigo de tia organizo estas, ke oni instalas inter la laborlokoj ruliĝantan stablon k fine, kc oni faras la stablon mem laborloko.

3.

El tiu nova formo de l'labororganizado rezultas multaj profitodonaj avantaĝoj, kiuj tute ne tuŝas la personon de l'laboristo mem aŭ la penon uzendan de li por la laboro: Oni ŝparas malprofitigajn transportojn k provizejojn, kostojn por materialoj, tempon k malutilan laboron. Sed necesas por ĝi ekzakte ellaborita aranĝo de l'laborfluo k de l'material-alportado.

La efiko de l'„flua laboro“ ĉe la ruliĝanta stablo sur la laboriston mem nun dependas de diversaj cirkonstancoj. Antaŭ ĉio kompreneble de la *rapido* de l'rulstablo. La akra konkuro sur la labormerkato ebligas dungi bone pagatajn rekord-rompulojn k per ties helpo plene elsuĉi la laboristojn. Tion malhelpi la laboristaro povas nur batalakirante la rajton partopreni la fiksadon de l'laborrapido. Tiu rajto devas esti fiksata en la salajr-tarifoj. Se en tio ili sukcesas, la laboro ĉe la rulstablo rezultigas pli klaran k pli objektivan labormanieron k fikson de l' salajroj ol estas eble nun ĉe la laboro laŭkvanta.

[1] Estas necese, ke oni finfine elektu komunan esprimon por la labormaniero nomita france: „travail à la chaîne“; angle: „work at the moving band“; germane: „Fließband-Arbeit“. Mi proponas, ke oni elektu la esprimon: *laboro ĉe ruliĝanta stablo.* La tuta aparato ja povas esti konsiderata kiel granda senfina stablo. Cetere, la principo, kiu gvidas tiun labororganizadon, estas, ke la laboristo ne estu devigata forlasi la lokon, kie li staras por preni ilojn aŭ materialon. Ĉio necesa por la laboro devas veni mem ĉe la dispono de la laboristo. Tiun postulon aplikas la ruliĝanta stablo. Oni ankaŭ povus bone pravigi la francan esprimon *ĉenlaboro;* la laboristoj en tia aranĝo konsistigas ja kvazaŭ ĉenon. Ne tre gravas la elekto mem de ĉi tiu aŭ tiu esprimo; kio gravas, estas la unueco, kiu ebligas facilan interkompreniĝon. Ni ŝatus ekscii la opinion de la K-doj pri ĉi tiu demando. — *E. L.*

Certe, la monotono de l'laboro ne estas ŝanĝata per tio. Sed pro la pli granda supervideblo de l' tuta laborprocedo estas pli facile ŝanĝi la laborfunkciojn. Ĉe Ford laŭdire estas ĉiam eble ŝanĝi la laborfunkciojn. Sed oni asertas, ke tamen la laboristoj deziras tion nur malofte, ĉar ili pli vole konservas la jam per dreso akiritan manipulon. Sed ĉe diversaj homoj tio certe diferencas. La vigla, interesiĝanta laboristo suferas pro la monotona laboro ĉe la rulstablo. Por li la ekzamenado de l'unuopaj laborpecoj ĉe la multnombraj kontrolejoj estos la ĝusta funkcio. La metiema laboristo estos plej taŭga kiel ilfaristo, fasonisto aŭ en simila funkcio. Kiel laboristo ĉe la ruliĝanta stablo tiu plej bone taŭgas, kiu preferas diligente fari sian tutan laboron sen multa pripensado. Li prijuĝos la laboron ĉe la rulstablo laŭ tio, ĉu li ricevas per ĝi sufiĉan salajron dum ne tro longa labortempo. Ĉar tiu labormetodo rezultigas grandajn profitodonajn avantaĝojn, mallonga labortempo kun alta salajro estos ebla, se la laboristaro estas *sufiĉe forta* por limigi la profiton de l'kapitalistoj. Sed tiun taskon povas solvi nek la laborista fabrik-delegito nek la sindikatoj *solaj*. Por tio necesas la forigo de l' „rezervarmeo" k per tio forigo de l' nuna klasa socio entute.

En la kapitalisma socio la laboro ĉe la rulstablo ĉiam enhavas la danĝeron de pliigata ekspluatado. Sed tio tute ne estas alia ĉe la laboro laŭkvanta. Tial, tio ne estas aparta malavantaĝo de l'ruliĝanta stablo.

Kontraŭe la laŭgrupa organizo ebligas al ĉiu laboristo superrigardi almenaŭ parton de l'tuta laborprocedo. Ne plu li staras izolita en la labortondrado de l'grandkvanta produktado. Li vidas kreski la objekton. Tiel li iomete ĝuas la senton de l'iama metiisto, kiu produktis siajn laboraĵojn de komenco ĝis fino.

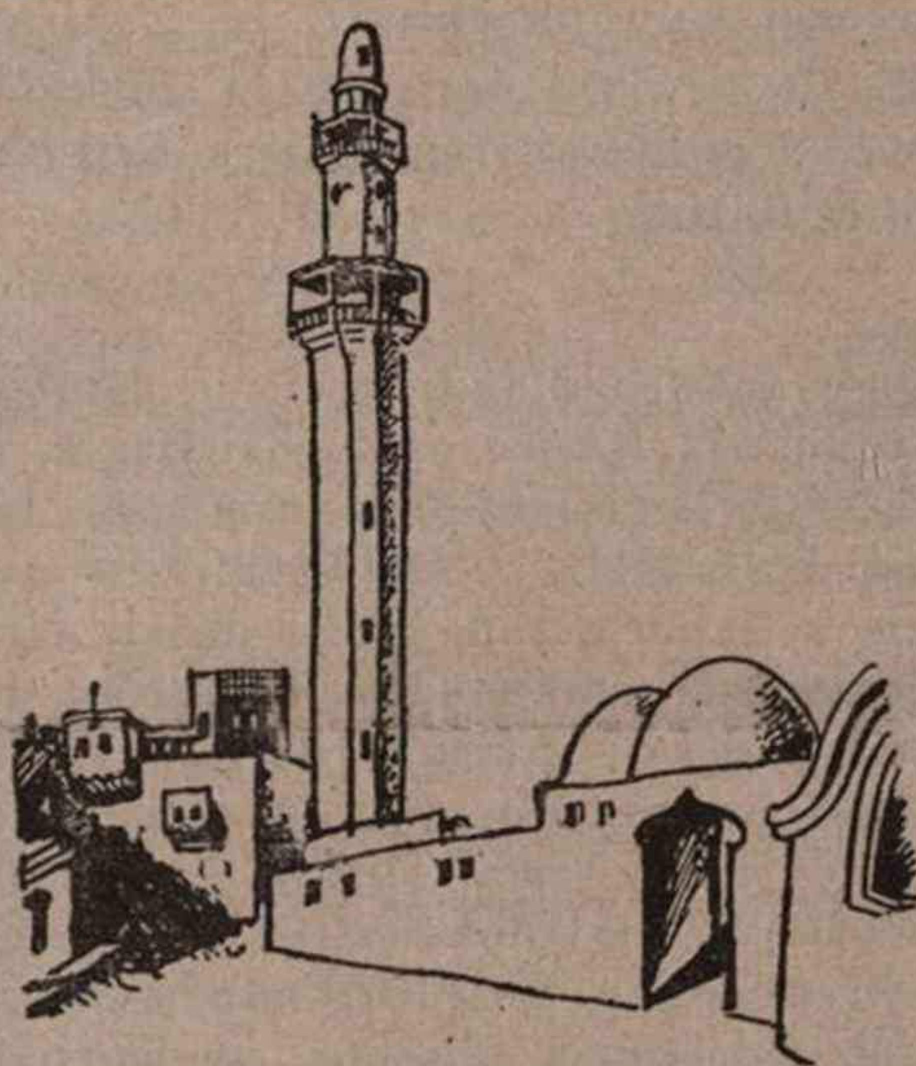
Pro la plifaciligata supervideblo de l'laborfluo ankaŭ la laborista delegito pli bone kapablas plenumi sian komplikan taskon partopreni en la decidoj pri la laboro. Hodiaŭ, tiu demando fakte ja estas ankoraŭ ne tre grava, ĉar la laboristaj delegitoj posedas nenian realan potencon. Sed, kiam la laboristaro batalakiros por siaj delegitoj efektivan rajton partopreni en decidoj, tiam ne restos negrava, ĉu la fabrikorganizo permesas al tiuj atingi plenan rigardon super la laborprocedo aŭ ne.

Per tio ni povas respondi la demandon pri pliigata degrado k ekspluatado al la laboristo pro la laboro ĉe la ruliĝanta stablo. La ruliĝanta stablo ne kondukas nepre al pliigata sklavigo de l'laboristaro, se tiu ĉi faras k konservas siajn organizojn batalpovaj, se ĝi restas ĉiam konscia pri la danĝeroj de l'moderna labormetodo k se ĝi realigas la necesajn kontraŭrimedojn energie k celkonscie. (Finota.)

Karlo Hinkel en germanlingva „ISK", n-o 9, 1926. Mallongigita traduko.

Mia vojaĝo al Norda Afriko.

Mi forlasis Barcelonon la 16-an de aŭgusto. La vojaĝo estis tre bela. La ŝipo fendis la bluan akvon trankvile. Oni vidis dum la vojaĝo kelkajn grandajn fiŝojn, kiuj ĉirkaŭis la ŝipon esperante kapti iom da manĝaĵo, ĉar la kuiristoj ĉiam ĵetas kelkajn rest-pecojn en la maron.

Kiam noktiĝis, ni preterpasis la belan marbordon de Malorko (Balearaj insuloj); ni ĉiuj vojaĝantoj rigardis kun miro la belajn rokojn de tiu ĉi ĉarma terpeco sur la akvo. La luno speguliĝis en la kvieta marakvo k surŝipe ekdancis la gevojaĝantoj ĉe fonograf-akompano; arabaj pasaĝeroj memorigis per kantoj pri sia neforgesebla lando. Aliaj rigardis la dancantojn. Ĉiuj ŝajnis esti kvazaŭ en familia kunveno. Nur post tri horoj ĉiuj malaperis por iom ripozi, k ankaŭ mi envolviĝis en mia kovrilo k ekdormis, ĝis je la sepa horo matene mi aŭdis la bruon de l'maristoj lavantaj la ŝipoplankon. Multaj el ili kantis. Post nelonge estas atingita tero: ni rigardas Alĝeron, kiu estas konstruita sur monto k kiu havas gravan, oportunan havenon. Ni aranĝis niajn pakaĵojn k forlasis la ŝipon. Tuj amaso da araboj prezentis sian helpon kiel portistoj. Pasport-revizo, pakaĵ-revizo, eĉ vestotraserĉo — longdaŭra, ĝena afero... Sed poste ni estis liberaj k lasinte ĉe la stacidomo la pakaĵojn supreniris tra la stratoj k sur longaj ŝtuparoj.

La suno brulis forte. Araboj pasis apud ni. Ili portas blankajn vestojn, la kapoj estas kovritaj per serpente volvitaj blankaj tolaĵoj; multaj el ili ankaŭ vestas sin kiel eŭropanoj, nur kovrante la kapon per ruĝa ĉapeleto. Preskaŭ ĉiuj parolas krom sia araba dialekto la francan lingvon. Trapasinte longajn ŝtuparojn, mi ekvidis belajn ĝardenojn; inter ili estas sidlokoj por la loĝantoj sub la malvarmeto de l' arba ombro. Oni devas pagi iom da mono por sidi tie.

Mi ne havis libertempon por viziti la esperantistan rondon, bedaŭrinde, ĉar estis tre malfacile por mi interkompreniĝi kun la loĝantaro. Posttagmeze mi vizitis la arabajn kvartalojn. Unue mi trovis placon kun monumento dediĉita al la mortintoj de l'granda eŭropa milito; apude sur placeto staris kelkaj grandaj aŭtomobiloj, kiuj transportis la arabajn loĝantojn el la vilaĝetoj al Alĝero. La loko estis plena da araboj promenantaj k aranĝantaj sian negocon. Poste mi troviĝis en strato, kiu konsistas preskaŭ nur el vendejoj, razejoj k trinkejoj. Ĉi lastaj estas tre interesaj, ĉar kutime la araboj sidas sur la planko trinkante teon k babilante en sia stranga lingvo. Oni vidas ankaŭ multajn arabinojn kun vizaĝoj kovritaj per tolaĵoj ĝis la okuloj, laŭ la mahometana moro. Tiu ĉi araba kvartalo estas tre malnova; multaj mallarĝaj stratetoj malbonodoras, nek suno nek aero povas penetri en tiujn ĉi angulojn. Inter la araboj moviĝas ankaŭ negroj k judoj.

Je la dudek-unua horo mi vojaĝis vagonare al Sidi Bel-Abes (Horano). La mallumo ĉesas jam je la kvina horo matene k mi povis rigardi en la sunbrilo la riĉan agrikulturon de Alĝerio. Oni vidas longajn falĉatajn kampojn, ankaŭ vinberkampojn kun grandaj beroj pendantaj super la tero. Belega pejzaĝo! La posedantoj estas kelkaj eŭropanoj k iu arabo. Ĉi tiuj bienuloj estas la veraj sinjoroj de Alĝerio, kiuj laborigas la malriĉajn indiĝenojn dum dek k dekdu horoj tage.

Post dekduhora vojaĝo mi atingis la urbon Sidi Bel-Abes.

Kulturo k laboro.

La urbo estas kunigita el kelkaj vilaĝetoj; la loĝantoj plejparte estas hispanoj k araboj; krome oni renkontas francojn k judojn. Preskaŭ ĉiuj loĝantoj scias paroli tri lingvojn (araban, francan k hispanan). En la lernejoj la infanoj lernas nur la francan k araban. Mi laboras ĉi tie kiel masonisto, k ni ricevas malgrandan salajron por dekhora labortago. Niaj helpantoj estas araboj k negroj, kiuj gajnas laborante dek horojn ĉiutage 15—20 frk., kiun sumon oni jam bezonas por la nura manĝo. Mi ne scias, kiel ili povas nutri sin k la familianojn. Certe ili vivas en mizera situacio.

Menciu nepre esperanton ĉe represigo de artikoloj esper.-devenaj!

La franca estraro donas senpagan instruon al la loĝantoj, tamen nur povas lerni la infanoj de l'bienuloj aŭ de l'eŭropanoj, ĉar la idoj de l'malriĉaj araboj estas devigataj labori anstataŭ viziti lernejon. Estas multaj malriĉaj indiĝenoj, kiuj scias nek legi nek skribi. La moroj estas tre malnovaj k la virinoj estas aĉetataj de la edzoj ĉe la gepatroj. Ekzemple la gepatroj de la edzo parolas kun la gepatroj de l' edzino pri la edziĝo de l'paro. La gepatroj de l' knabino petas transdoni por sia filino ĉevalojn aŭ kamelojn aŭ monon ktp; laŭmezure de la riĉo de l'koncerna familio ili postulas pli malpli grandan doton. La filino povas esti aĉetata ekde la 14-a jaro. Multaj riĉaj araboj edziĝas kun kvar, kvin aŭ ses virinoj. Riĉaj edzoj promenas en la antaŭedziĝa nokto ĉevale tra la stratoj, akompanate de l'tuta familio. Oni ludas strangan muzikon, la edzo portas la manojn ligitaj sur la ĉevalo k li estas devigata pardoni k kisi ĉiujn malamikojn, kiujn li konas. Post la promenado li estas prezentata al la juna edzino, k sekvas festeno. Poste ambaŭ restas solaj. Se li povas pruvi, ke ŝi ne estas virga, li redonas ŝin al la gepatroj.

En tiu ĉi regiono laboristaj organizoj ne ekzistas, pro tio la laboristoj estas traktataj kiel bestoj, precipe la indiĝenoj. La gazetoj estas burĝaj, neniam oni trovas artikolojn defendantajn la laboristaron. La kinejoj ĉiam montras francajn patriotajn filmojn, la trinkejoj estas multnombraj k oni vidas multajn drinkemulojn. Male, kultursocietoj ne ekzistas; multaj personoj estas bone instruitaj, sed malbone edukitaj k senkulturaj. Tio estas honto por la franca nacio, kiu aranĝis kolonian ekspozicion en Parizo pri Afriko, por montri sian ĉefan afrikan komercon k industrion k la belaĵojn de l' araba mondo. Tamen ĝi ne montris, kiel la arabaj laboristoj vivas en granda ekspluatiĝo k mizero. *SAT-ano 15 316.*

POR NIA MEDITO.

„En ĉiu okazaĵo de l'naturo, fortoj efikas kontraŭ fortoj k nur la povo decidas. Egalo de l'povo sole decidas ĉi tie la ekvilibron. Sed en nia interno ni havas alian leĝon, kiu manifestiĝas en la ideo de virto k justo. ... Laŭ tiu interna leĝo, kiun la racio donas al si mem en ĉiu homo, decidu ne povo aŭ perforto, sed nur la egalo de l'rajto. La rajto de l' plej malforta estaĵo supervenku la povon de l' plej forta, la rajto de l'neplenaĝa infano superu la forton de l'plej klerigita intelekto."

J. F. Fris en „Filozofa Juro".

„Fakte, la plej seka, la plej malvarma etika aŭ justa agmaniero valoras pli multe ol ĉia ekstazo de entuziasme sindonetantaj sentoj, kiuj retiriĝas antaŭ la ago."

J. F. Fris en „Julio k Evagoro".

„Mia vivo estas por mi ne objekto de l'meditado, sed de l'ago. Ĝi estas tasko al mia volo. ... Mi klopodu, ke mi agu prudente k saĝe. ..."

J. F. Fris en „Julio k Evagoro".

Pri la enhavo de artikoloj aperantaj en „S-ulo" respondecas la aŭtoroj.

RELIEFAJ OKAZINTAĴOJ.

Japanio atingis sian celon en *Manĉurio:* preskaŭ la tuta teritorio estas okupita de japanaj trupoj, la ĉina armeo estas repremita ĝis la Granda Murego, la japanoj tenas siajn trupojn en Manĉurio sub la preteksto purigi la landon de la „banditoj". Ili deklaris sian intencon starigi „sendependan" manĉurian ŝtaton. La interveno de la *Ligo de Nacioj* montriĝis fiktiva. La registaroj de Nankino k Kantono faris interkonsenton k reunuiĝis.

La reveno de Gandhi en *Hindion* estis la signalo por denova okazigo de pasiva militiro (de „neobeo") kontraŭ la britaj estraroj. La sekvo estis la aresto al Gandhi k lia adjutanto. La popola simpatio montriĝis por la arestitoj per imponaj manifestacioj. La tuthinda parlamento organizadas la reziston al la registaraj persekutoj k dekretoj. Oni bojkotas anglajn varojn.

En Novjara parolado la germana regna prezidanto *Hindenburg* insistis pri malarmado de ĉiuj ŝtatoj aŭ, en alia okazo, pri la rajto de Germanio je samproporcia armado; same pri nuligo de l'riparpagoj. La disaŭdigo estis ĝenata de komunistoj.

La germ. kanceliero Bruning semis konsternegon en la politikaj medioj per sia anonco, ke Germanio ne nur nuntempe, sed ankaŭ estonte ne pretos pagi la riparpagojn.

Okaze de Novjaro la *sovetia gazetaro* atentigis pri la perspektivoj de l'tutmonda ekonomia krizo k la eblo de kontraŭsovetia milito, kiu grave povus endanĝerigi la realigon de l'Kvinjara Plano.

Komenciĝis intertraktoj inter la sovetia registaro unuflanke k la latvia, rumana, finlanda k polia registaroj aliflanke pri *interkonsento ne-ataki* unu la alian.

Militista parado ŝovinista havis lokon en *Parizo* okaze de la enteriga ceremonio por la militministro Maĵino (Maginot).

En *Finlando* estis kondamnata per popola referendumo la leĝo pri alkoholmalpermeso, kiu laŭ higien-ministeria statistiko timige plimultigis la drinkadon.

En *Germanio* estas fondita kontraŭ la minaco de Hitler-regado defendorganizo laborista sub la nomo „La Fera Fronto", kiun konsistigas ĉefe anoj de la respublikana defendorganizo „Reichsbanner" (Regna Standardo) k de la liberaj sindikatoj (ADGB).

En *Katalunio* multiĝas la strikoj kun revolucia karaktero. En la karbminejoj de Figolsi 800 strikantoj kaptis la armilojn de l' civil-gardistaro. En apuda urbo Berga la tekslaboristoj ekstrikis, elrabis magaženojn k malhelpis la aŭtomobil-cirkuladon de l'publikaj servoj.

La klasbatalo tra la mondo

Mortigoj en la lastaj strikoj en Hispanio.

La striko deklarita en la provinco de Badajoz de la Ĝenerala Sindikata Unuiĝo Laboristara estis entuziasme akceptata de la kamparanaro. Ĝi havis kiel celon senoficigi la provincestron k la kolonelon de l'civila gardistaro, k protesti kontraŭ la provincestro, ĉar li defendis la civilan gardistaron k ĝian estron kontraŭ la proletaro. En tiu ĉi provinco la kamparanaro malsatas k estas daŭre persekutata de la civilgardistoj. La striko ĝenerale forpasis pace, escepte en la vilaĝo Kastilblanko, kie la estro al la civilgardistaro sendube ordonis pafi, kiam montriĝus laboristoj en la strato. Unu laboristo estis mortpafata. Virino anoncis la okazon al ĉiuj laboristoj; ĉi tiuj, kiuj estis sur la popola placo, marŝis al la loko de la faro k renkontiĝis kun kvar civilgardistoj, kiuj pafis kontraŭ la manifestaciantoj. La laboristoj tiam arde atakis k mortigis la kvar gardistojn.

En alia vilaĝo, Zalameo de la Serano, kiam la laboristoj marŝis hejmen post parolado de iu K-do, la estro ordonis al la civlgardistaro pafi, k du K-doj estis mortigitaj, multaj vunditaj. En la provinco de Logrono, en la vilaĝo Arnedo alian tagon pafis la gardistoj k mortigis kvar virinojn k unu infanon, kiuj hejmen iris kun multaj aliaj personoj. En Zaragozo, Kuenko k en Valencio estis mortigataj de la gardistaro 5 laboristoj k multaj estis vundataj. La indigno inter la proletaro estas grandega kontraŭ la kanajlaj civilgardistoj. Timante konfuzegojn, la registaro ne severe admonas la civilgardistaron.

Observanto vidas preskaŭ certe planon de perturbado fare de la ekleziuloj k monarkistoj (respublikanoj, radikala partio de Leru) kontraŭ la socialista partio k ĝenerala sindikatunuiĝo laboristara. *Gabino M. Marina.*

La nacisocialistoj trankvile organizas kazernojn (Germanio).

En Brunsvigo, subŝtato germania, en kiu regas la nacisocialistoj (Hitleranoj), ĉi tiuj kreis por siaj atak-taĉmentoj ĝis nun kvin kazernojn. Ci tiuj institucioj prezentas rifuĝejon al multnombraj prusiaj nacisocialistoj, kiuj teroras la loĝantaron. En Hamburgo la polico arestis 50 nacisocialistojn, kiuj distribuis flugfoliojn. En la subŝtato Anhalt la registaro eksiĝis, ricevinte malplimulton en voĉdono pri malkonfido aranĝita de la naciistoj.

Aliflanke la reago de l'laboristaro kontraŭ la Bruninga dekreto pri ĝenerala malaltigo de l'salajroj restis sensignifa. *S. P. R.*

El Nederlando.

La laboristoj pli k pli revoluciemiĝas. En la teksindustria distrikto

„Twente" la laboristoj strikas kontraŭ la volo de siaj socialdemokrataj gvidantoj. La gvidantoj minacis fermi la subtenkasojn, sed la laboristoj devigis ilin malfermi la kasojn k la gvidantoj nun mem sankcias la strikon.[1]

En multaj urboj manifestaciis la senlaboruloj la 15-an de decembro. En Roterdamo k Arnhemo okazis interpuŝiĝoj kun la policistaro: kelkaj laboristoj estis vundataj, en Roterdamo ankaŭ inspektoro. En Amsterdamo la senlaboruloj protestis kontraŭ la devo stampatesti pri sia senlaboreco du fojojn ĉiutage por la neorganizitaj senlaboruloj (la organizitaj stampas unu fojon ĉiutage). Ili proteste ne stampis, sed la skabeno[2] dekalkulis de la subtenmono 1.50 guldenon por ĉiu mankanta stampo! Sekve okazis batalo kontraŭ la policistoj: unu laboristo estis vundata, du aliaj arestataj.

Ĉie en la lando kreskas la mizero, sed la reĝino, kiu ricevas subtenon de 1.200.000 da gd. jare (ĉe okhora labortago 500 gd. ĉiuhore) en sia kristnaska salutparolo antaŭ la mikrofono konsilis al la senlaboruloj turni sin al dio! Ni havas Radio-Kontrolkomisionon, kies tasko estas ŝirmi la kapitalisman kulturon kontraŭ revoluciaj atencoj, sed ĝi kredeble ne kontrolis la reĝinan paroladon. *14 942*

Rasa interfratiĝo de l'malsatuloj en Usono.

Inter la „malsat-marŝantoj", kiuj en decembro el tuta Usono direktiĝis al Vaŝingtono por manifestacii, troviĝis sufiĉe granda nombro da negroj. Ordinare en tiaspecaj manifestacioj la negroj estas sufiĉe maloftaj. „La negro estas nia frato", ripetadis la blankaj K-doj. „Li havas rajton esti juste traktata." La unuan fojon en tiu Usono, en kiu la ras-antaŭjuĝoj estas tiom disvastigitaj, okazis tiel grandskala ras-interfratiĝo. En Baltimoro, kie la malsatuloj kampis en vasta urba dok-remizo (deponejo), polic-oficiro anoncis, ke li trovis kelkajn litojn en misi-domo, *sed nur por blankuloj.* Unuanime la K-doj rifuzis akcepti la rasdiferencigan fikondiĉon, k ĉiuj restis kune, blankaj k negraj, en la halo sur la senmatraca planko.

Interbatiĝoj ne okazis en Vaŝingtono, sed nur kantado k elmontrado de multnombraj afiŝoj kun surskriboj kiel: „For la privatan bonfaron! Ni volas senlaborulan asekuron! Impostu la riĉulojn por helpi la senlaborulojn!" *Gg.*

Mizerega situacio de l'laboristoj en Brazilio.

La direktoro por publika sanstato en Brazilio asertis, ke 30 milionoj da homoj mortas malrapide en Brazilio pro malsato, sifiliso k flava febro. La kaso de l'ŝtato bankrotis. La kafoprezoj malaltiĝis dum la du lastaj jaroj de 30 al 6 cendoj usonaj por kilogramo. La kafoprovizoj tiom amasiĝis, ke oni uzas kafon por hejtado k ĵetas ĝin en la maron. Tiu ĉi kafkrizo suferigas precipe la laboristaron, kies salajroj malaltiĝis de 500 ĝis 120 milrejsoj jare. La senlaboruloj ne estas statistike registritaj; nur en la ŝtato de Sankta Paŭlo ekzistas 400 mil. Oni laborigis 400 senlaborulojn sur la Florinsulo 18 horojn tage; ili ne ricevis monpagon, sed nur unufojan manĝon tage k cigaredojn unufoje semajne. Al protestoj kontraŭ simila ekspluatado la gardistoj respondis per la armiloj. *H. T.*

SCIENCO K TEKNIKO.

La heredo.

La heredo estas sendube la plej komplika demando de la biologio; k se ĉi tiu vorto havas la aŭreolon de mistero, pri tio kulpas nia nescio. La intiman meĥanismon ni malkonas. Kion ni scias, estas tio, ke kelkaj trajtoj de vivaĵoj transmetiĝas de gepatroj al infanoj per la generado, sed kiel? Kiagrade? Kial? Tiom da demandoj, al kiuj nur malprecize ni povas respondi. Ni tamen eksperimente esploru la problemon laŭorde:

1-a kazo: *La gepatroj intersimilas.*

Tio estas la plej simpla kazo: la pura raso. Oni konsentas tiukaze, ke la infanoj similas la gepatrojn. Sur tiu ĉi aserto eĉ baziĝas la kompreno pri speco. Ni vidu, ĝis kiu punkto ĝi estas ekzakta. Ne parolante pri varioj k esceptoj, mi konsideru la simplan kazon, ke la patro k la patrino estas ekzakte similaj. Laŭ la mitologio la filo de Hermes k Afrodito posedis la unikan kapablon povi esti samtempe patro k patrino por siaj infanoj. Reale, la hermafroditeco estas malofta, ĉiam nekompleta k limigita al eksteraj duarangaj trajtoj. La hermafroditeco ekzistas ĉe la heliko, tamen ne ekzistas solula fruktigo: ĉiam estas kuniĝo. Kaj la plej kurioza ekzemplo pri tiuj ĉi senfinaj varioj inter malvastaj limoj estas prezentata per la strukturo de l' homaj fingropintoj.

Tie oni vidas tutaĵon el inter si paralelaj kurboj, kiuj laŭiras regulajn liniojn. La ĝenerala aspekto estas ĉiam la sama, sed se oni atente esploras la kurbojn simetriajn al du fingroj, oni neniam trovas aranĝ-identon. La antropometrio uzis tiun ĉi econ por la krimul-identigo: la konata metodo pri la fingro-premsignoj.

La leĝon pri la variado, konstatita ekzemple ĉe la plantoj (greno), oni aplikas praktike por la plibonigo de l'specoj (selekto). Oni tiel sukcesis krei artefaritajn specojn de plantoj ekstreme variantajn de la origina speco. Sammetode oni perfektigas animalspecojn (ĉevalo ktp). Sed se oni ĉesas praktiki la artefaritan selekton, se oni prenas iujn ajn reproduktantojn, eĉ se ili konsistigas parton de la selektita speco, la ricevataj ecoj laŭgrade modifiĝas en la senco, ke ili fine revenas al la deirpunkto.

2-a kazo:
La patro k la patrino ne estas similaj.

La produkto estas hibrido. Multaj eksperimentoj estas faritaj rilate la hibridiĝon. Nuntempe oni kalkulas centojn da pozitivaj provoj favore al la rasmiksiĝoj ĉe vegetaĵoj k animaloj. *G. Mendel* montris per la kulturado de iuj piz-variaĵoj, ke ekzistas difinitaj ecoj laŭ formo k koloro, kiuj persistas senŝanĝe ĉe la miksiĝo aŭ, se ili malaperas, ili malaperas nur momente por reaperi ĉe sekvantaj generacioj. En ĉiuj kazoj tiuj ĉi ecoj formas tuton en si. Miksiĝo kun aliaj ecoj ne okazas: la matematikistoj nomus ilin unuoj, kiuj ne estas samspecaj k kiuj ne estas inter si adicieblaj. Ekzemple:

Krucigante blankan muson kun ordinara griza muso, oni havas ekskluzive grizajn musojn. Sed tiuj musoj nur estas laŭ la ekstero grizaj. Ili diferencas de ordinaraj grizaj musoj. La eco griza estas nur „reganta", dum la eco blanka estas „regata". Unua leĝo rezultanta estas *la leĝo pri la superregado de ecoj.*

La per la krucigo akiritaj grizaj musoj efektive *diferencas* de normalaj grizaj musoj; ĉar se oni krucigas inter si la grizajn normalajn musojn, rezultas el la krucigo unuforme grizaj musoj; sed se oni krucigas male la hibridulojn blank-grizajn (kiuj estas grizaj, kiel ni diris), oni ricevas samtempe grizajn k blankajn musojn. La musoj similas al siaj geavoj. La proporcio el grizaj k blankaj musoj ricevitaj krome obeas regulon: oni ricevas 1/4 da blankaj k 3/4 da grizaj musoj. Tiuj ĉi musoj, poste krucigitaj kun blankaj musoj, rezultigas duone grizajn k duone blankajn musojn.

Alia ekzemplo: bluaj k brunaj okuloj ne miksiĝas. Oni havas aŭ bluajn aŭ brunajn okulojn. La patro havas bluajn, la patrino brunajn okulojn: la ido havas brunajn okulojn. Oni diras tiukaze, ke la reganta koloro estas la bruna k la blua estas latenta. Ĉiuj infanoj naskitaj el tiu ĉi unua kuniĝo havos brunajn okulojn. Ĉi tie la eksperimentoj haltas k la hipotezoj komenciĝas. Kiun okulkoloron havos la idaro de tiuj infanoj, se ili interedziĝas? Kvarono havos bluajn k 3/4 brunajn okulojn. Se la kvarono bluokula edziĝus kun puraj bluokululoj, la idaro konsistus el duono da brunokululoj k duono da bluokululoj ktp.

Sed ne ĉiuj organismaj ecoj estas Mendelaj ecoj. La plej multaj ecoj

[1] Vidu pri tio la raporton en la n-o 380. — *Red.*

[2] Kredeble uzata en la senco de: *magistratoficisto.* — *Red.*

varias k povas konserviĝi nur per konstanta selektado. Sed la Mendelaj leĝoj aplikiĝas al koloroj de l'floroj, folioj k fruktoj, formtranĉaĵoj de l'folioj k petaloj; ĉe la animaloj: al har-, plumk okulkoloro, foresto de haroj aŭ ĉeesto de kornoj, krestoj ktp. Sed ofte la ecoj ankaŭ iras pare. La du ecoj ĉiam alestas kune aŭ mankas kune. Oni diris, ke ekzistas interrilatoj inter la miopo k la okulkoloro. Japanaj dancmusoj kun heredaj orel-lezoj internaj montris, ke la Mendelaj leĝoj aplikiĝas al patologiaj trajtoj. Laŭskeme la san- aŭ malsan-stato povas esti konsiderataj kiel kontraŭaj Mendelaj ecoj. La konsekvencoj de tiu ĉi aplikado estas grandegaj k permesas klarvidi en amaso da hered-malsanoj. Sed pli profunde studante oni rimarkas, ke la reguloj ne estas tiel simplaj. Oni estas devigata tiri pluajn konsekvencojn el tiu leĝo. Tiel ankaŭ la sekso mem estus Mendela eco.

Sed estu menciata ankoraŭ kuriozaĵo rilate la daltonismon (nekapablo de ĝusta kolorperceptado): Patro daltonista k patrino normala havos infanojn normalajn k tamen, tiuj infanoj portos en si — en latenta stato — la ĝermon de l'daltonismo. La filoj estos normalaj, sed la filinoj povos transigi al la duono de siaj infanoj la daltonismon. Vi vidas, kiom komplikaj estas tiuj problemoj. Mendel k liaj disĉiploj havas la meriton esti iom lumigintaj tiujn demandojn. Kaj certe iutage tiuj ĉi leĝoj estos adaptataj de iu sociologo al la rasaj k sociaj problemoj.

La „vivanta filmo".

En Usono formiĝas societo kun kapitalo de 20 milionoj da dolaroj por la ekspluatado de nova invento, protektita jam ĝis nun per dudeko da patentoj por ŝirmi ĝin kontraŭ ĉia imito. Temas pri la „vivanta filmo", nova filmspeco, kiu distingiĝas de la malnovaj per tiu supero, ke ĝi havas tri dimensiojn, aldone al la ĝisnunaj: alto k larĝo, ankaŭ la profundon. Alivorte dirite, tiu nova procedo reliefigas la personojn. La tiel fabrikataj filmoj donas al la projekcio la perfektan impreson pri l'spaco k la efekto estas ekzakte la sama kiel tiu de la scenejo. Sendube la gravo de tiu invento superas multe eĉ tiun pri la parol-filmo. Cetere la „vivanta filmo" tute malbezonas ekranon. La inventisto laboras super tiu procedo jam depost pluraj jaroj. Antaŭ nelonge okazis la unua demonstracio, kiu forte impresis la ĉeestantojn, kiuj kredis vidi antaŭ si vivantajn estaĵojn.

DISKUTEJO:

Respondo al K-do. F. S.

(„S-ulo" n-o 374/75.)

Mi ne tute komprenas vin. Unue, vi konsentas la konkludon el mia diskutartikolo: „La eklezio do konsentis eĉ aprobi komunistan ŝtatformon, *kondiĉe ke ĝi povas spirite k materie profiti el ĝi*." Tio validas, laŭ vi, nur por Paragvajo, sed ne nun por Sovetio. Kial ne? Pro ekonomiaj kaŭzoj? Ĉu tiaj malhelpus la spiritan superregadon de l'eklezio, kiu siavice aprobus la ekonomian bonfarton de l'superregatoj? Ne, nur politikaj rimedoj malhelpis k malhelpas tian superregadon. Certe, la ekonomia formo ne estas negrava, sed ĝi ne estas decida por la spirita ekspluatado. Pro tio katolikaj eminentuloj (ne nur seninfluaj idealistoj, sed kardinaloj k ĉefepiskopoj) ja povas alude mencii ankaŭ la eblon rekoni pli justan *ekonomian* ordon. Kompreneble, la eklezio uzas ankaŭ la kolektivismon por agiti kontraŭ Sovetio.

Celfine ni ja akordiĝas. Sed via artikolo apogas la supozon amplekse disvastigitan, ke sufiĉus ekonomiaj ŝanĝoj por renversi la spiritan potencon de l'eklezioj. Sed ŝajnas al mi necese akre kontraŭbatali tiun eraran opinion, por ke ni povu supervenki iam niajn spiritajn kontraŭulojn sur politika k kulturpolitika kampo.

Vetig (16 900).

Dokumentoj al la artikolo „Ĉu la proletoj estas socialistoj?"

(„S-ulo" n-o 376/77.)

En la menciita artikolo la aŭtoro faras tre bonajn k laŭverajn konstatojn. Jen iuj dokumentoj: En Ĉeĥoslovakio estas iuj „modelaj" sindikatoj. Ties membroj havas multe pli altajn salajrojn, estas tre memfidaj k apartiĝemaj, sektecaj. Kiel eble? Ĉu nur ili, hazarde grupiĝintaj, estas klaskonsciaj? Ho, ŝajnas al mi malo, se oni komprenas sub la indiko „klaskonscia" homon, kiu batalas por la venko de la tuta klaso, de ĉiuj laboristoj en la tuta mondo.

En Ĉeĥoslovakio estas sindikatoj de la modellignaĵistoj k de la tipografoj, kiuj estas la „modelaj". Kiel ili procedas? Tre simple. Ili malpermesas la dungadon de la „superfluaj" metilernistoj k tiel evitas la timindan rezervarmeon el senlaboruloj. Ne ĉiu simpla mortonto povas fariĝi modellignaĵisto. Tio poste respeguliĝas tre malbone en la praktika vivo. La „klaskonsciaj" K-doj ne jam superis la propran egoismon. Se tiel volus forigi aŭ eviti la rezervarmeon ĉiuj laboristojmetiistoj, ĉu ne estus tio absurda? Ili do elaĉetas sian pli bonan viveblon per la plia mizerigo de la aliaj laboristoj, ĉe kiuj la rezervarmeo estas pro tio pli granda k konsekvence la vivkondiĉoj pli malbonaj. Klaskonsciaj laboristoj devas havi kolektivisman bataltaktikon. Tia sekteco rompas la necesan solidaron.

St.

Korekto. En „S-ulo" 378/79, pĝ. 79, kol. 1, lin. 31, la nomo devas esti legata *Mirski* (ne *Mittag*).

Novjaro.

Silenta la nokto, kiam mi forlasas la urbon. Neĝo faletas teren, plidikigas la tukon blankan, kovrante la pri printempo sonĝantan naturon. Kien mi celas? Kial mi do dumnokte trapaŝas la stratojn — kial mi volas for dum neĝo k malvarmo? Ho, for el la premega proksimo de la muroj enhavantaj la mizeron de senlaboreco, la vizaĝojn palajn de pro nesufiĉo je vivbezonaĵoj plorantaj infanoj. For el la ĉirkaŭo de amuzejoj, kie nun multaj homoj malgraŭ ĉia mizero senracie k plenmane elspezas la monon. Finiĝas jaro; jaro malbona, preskaŭ malesperiga. Proksimiĝas nova. Kia? Neniu scias.

Ne mi nun povus resti inter la homoj. Ne mi povus partopreni la bruon de ebriaj geuloj, kiuj per kriado k ĉiaj eblaj sensencaĵoj salutas la novan jaron. Ne, for el tiuj banalaĵoj. Nur la arbaro, la montoj kun siaj ĉarmoj, la silento, kiu tamen ne estas silento, sed treege impresa parolo por homo havanta komprenon por tio, estas rifuĝejo por la de surtera mizero premata k al amikeco k interna trankvilo sopiranta animo. Mi paŝas k paŝas. Jam mi atingis la unuajn montetojn. La silento de la arbaro ĉirkaŭas min. Malproksimaj jam estas la lumoj de el la urbo. Per obtuza sonorado la urbdoma turhorloĝo anoncas la lastan kvaronhoron de la malnova jaro. Mi devas rapidi por atingi mian celon. Jam pli k pli ĝi proksimiĝas. La unuaj sonoj trafas mian orelon, kiam mi feliĉe estis sur la monto, de kiu mi povas vidi la tutan valon. La astroj lumetas k briletas. Belega aspekto. Antaŭ mi la urbo kun la sennombraj lumigataj fenestroj. Dekstre k maldekstre k malantaŭ la urbo la nigraj arbaroj, la vilaĝetoj k malproksime kiel granda giganta ombro estas videblaj la konturoj de la Gigantmontaro (Rizengebirge). Malforte mi nur aŭdas la bruon el la urbo.

Antaŭ mia interno preterpasas ĉiuj gravaj travivaĵoj pasintjaraj. Belaj k malbelaj ili estis. Sed for estas for. Ni ne ploru pri tio, kio estis, sed rigardu antaŭen. Nova jaro komenciĝas. Ĝi alportas novajn taskojn. Novajn taskojn precipe por ni laboristoj. Faŝista ondo trakuregas la tutan mondon. Minacas milito k ĝiaj teruroj. Ni proletoj unuiĝu. Ni ĉesigu nian interfratan batalon. Ni ne plu estu nur-partianoj, komunistoj, anarkistoj k socialistoj, — sed proletoj, fratoj, marksistoj. Tio estas nia SAT-ana tasko por 1932. Tiucele ni laboru k la nova jaro alportos al ni la venkon.

11 309.

SENNACIULA PEDAGOGIA PAĜO

Redakcia adreso: K-do Simon Aarse, Veeteeltstrato 63, Amsterdam (Holando).

Pri la nederlanda instruada batalo.

(Fino. Vd. la n-ojn 365, 372/73.)

Kie restas la impostmono? Imagu trankvilan holandan vilaĝon, kie antaŭe estis unu publika lernejo kun 256 lernantoj k 7 geinstruisoj. La vilaĝo havas 1800 loĝantojn. Nun venas la nova „sankta leĝo" de 1920 k jena bildo ekestas:

1 protestanta lernejo,	40 lernantoj;
1 rom-katolika knaba	40 lernantoj;
1 rom-katolika knabina	40 lernantoj;
1 alia protestanta	40 lernantoj;
1 burĝa lernejo	40 lernantoj;
Restas	
1 publika lernejo kun	60 lernantoj.

Oni bezonas 12 instruistojn, do 5 pli ol antaŭe. Oni bezonas 6 estrojn, do 5 pli ol antaŭe. Ĝenerale estro gajnas kiel salajron 2800 guldenojn; do por salajro oni devas elpezi 5×2800 guld. = *14 000 guld. pli* (la ŝtato). Tri lernejoj povas loĝi en la malnova publika lernejo; sed por la aliaj tri oni bezonas tri novajn konstruojn. Ĉiu kostas 30 mil guldenojn, do estas elspezo de 90 mil guld.

Oni bezonas novan meblaron je sumo de 4500 guld. La komunumo sekve pagas 94 500 guld. Rento de 6 % = ĉiujare 5670 guld. Prizorgado de l' ejoj 1500 guld. jare, kelkaj iloj 500 guld. Do ĉiujare la komunumo devas pagi plion de 8600 guld. Ĉiu familio devas aldone pagi per impostoj 25 gd. jare.

Se vi ankaŭ kunkalkulus la kostojn por la instruistoj, kiujn devas pagi la ŝtato, ĉiu familio devus aldone pagi per impostoj: gd. 25 + gd. 37.50 = gd. *62.50.*

Sed ekzistas ankaŭ alia monfuŝo. Multaj publikaj instruistoj estis eksigataj provizore pro manko je lokoj, ĉar publika instruisto estas tro malmorala persono por instrui en sekta lernejo. Tiam ili ricevas 70 % el la antaŭa salajro k faras entute nenion, nur atendas, atendadas havi novan postenon. Do, tiam la ŝtato elspezas monon, tute ne ricevante laboron por tio. Sed estas ankoraŭ io alia fuŝita. Tio estas la spirito en la vilaĝa komunumo. La loĝantoj interbatalas pri lernejoj k kredoj, eĉ la infanoj komencas fariĝi inter si malamikaj. Kaj por fondi lernejon oni agas per ĉiu rimedo: kalumnio, trompo, maltoleremo ktp.

La progresemaj partioj esperis post sia aprobo al tiu fuŝa leĝo politikan prosperon por si mem k malfortiĝon de la eklezia influo. Kaj kio vere okazis? La politika prospero montris sin kiel senvalora k la plifortiĝo de l'eklezioj realiĝis. Diversaj sektoj, kiuj preskaŭ estis mortintaj, sukcesis vivteni sin per fondo de lernejoj helpe de la ŝtata mono.

En aliaj artikoloj mi priskribos la spiriton rilate la enoficigon de instruistoj. Kaj tiam vi konfesos, ke mi, parolante pri „indiĝenaj negroj" tute pravas. *S. Aarse.*

Ĉefa fonto: Raporto de la Asocio de ned. instruistoj.

Nova fazo en la instruada batalo.

Mi jam menciis, ke en la jaro 1920 en Holando okazis negocado pri ĝenerala voĉdonado k lernejo. La al religiuloj k burĝoj tre favora instruleĝo estis akceptata en kunlaborado kun ĉiu politika partio. La justo postulas tamen sciigi, ke nur la komunista partio rifuzis kunlabori k intertrakti; ĝi sekve ne kulpas pri la vendo de l'publika lernejo.

Oni nomis tiun kontrakton la „pacigo", celante per tio la forigon de l' instruada batalo. Oni kriis en gazetartikoloj: La batalo estas finita! Regas nun la eterna paco! — Sed dum dek jaroj (de 1920 ĝis 1930) oni faris nenion alian ol batali; oni fuŝis la tutan instru-organizadon, la eklezio alsuĉis al si la infanojn, la potencon k monon.

Sed la reakciuloj faris ion pli gravan: ili perfidis la „pacigon". Burĝoj k eklezianoj ja imagas esti morale pli alte starantaj ol la socialistaro. Sub la sanktaj okuloj de dio k Jesuo ili agas k donas ekzemplon. La nuna instruministro proponas novan leĝon, kiu fuŝos plene la popolinstruadon k precipe la publikan; leĝo, kiu kreos la plej idiotan k reakcian ĥaoson. La privataj lernejoj, religiaj k burĝaj, estos dorlotataj. Protestoj nun estas jam tro malfruaj.

Savu la instruadon el la ungegoj de la eklezio! Ĉi tiu kriego sonu tra multaj landoj, kie la libera, laika instruado estas endanĝerigita. *S. A.*

La Asocio de Nederlandaj Instruistoj por esp-o.

La plej grava instruista organizo ĉe elementaj lernejoj kongresis en la fino de decembro. La kongreso akceptis proponon „akceli, ke esp-o estu akceptata en la instruleĝo kiel nedeviga fako por la sepa klaso de la elementaj lernejoj." Same la kongreso akceptis proponon, laŭ kiu la kongreso petis la instru-ministron oficaligi la esp-ajn ekzamenojn. *H. W. A.*

TRA ESPERANTIO

Publikaj leteroj al multaj SAT-anoj.[1]

III.

Karaj K-doj,

vi atentigis nin pri tio, ke la foriro el SAT de relative multaj komparti-anoj kreas novan situacion, kiu, viaopinie, devas nepre konduki nian Asocion al „socialistiĝo". Kaj vi demandas, ĉu ni havas rimedojn por malhelpi tion.

Tre interesa k pripensinda demando! ... Kaj jam mi tute malkaŝe deklaras, ke mankas la precizaj nombroj k informoj por povi senerare respondi. Mi tamen ne kredas, ke nun en SAT la plimulto apartenas al la II-a Internacio. Restas en nia Asocio ankoraŭ kompartianoj; restas eksigitaj komunistoj, opoziciantaj al la nuna politiko de Komintern; restas anarkistoj, sndikatistoj k multaj senpartiuloj, kies simpatio ŝanceliĝas de unu partia tendenco al alia. Mi scias, plie, ke multaj socialistaj partianoj tute ne deziras socialistigi SAT k eĉ kontraŭbatalas tiun emon en la Socialista Frakcio mem. Ili volas, prave, esperantistigi sian partion k tute ne deziras ŝanĝi la celon k la strukturon de SAT. Sekve, mi ne kredas, ke vi povas timi — aŭ esperi — la „socialistiĝon" de nia Asocio.

Almenaŭ estas tute certe, ke la nunaj Plenum-Komitatanoj unuanime k senrezerve kontraŭbatalos ĉian emon partiecigi nian Asocion. Ni restas firme ĉe la konvinko, ke nia movado devas esti nepre senpartieca — ĝis la partioj mem prenos sur sin la taskon propagandi k apliki esperanton. Kaj tio, bedaŭrinde, ne okazos baldaŭ...

Sed mi facile komprenas, ke, supraĵe studinte la demandon, oni povas veni al la konkludo, ke ĉio irus pli glate k harmonie, se la esperantaj organizoj konsistus el sampartianoj.

Nu, tio estas nur ŝajne vera; fakte ĝi estas iluzio. Kiu do ne scias, ke en la partioj mem ekzistas tendencoj, kiuj iafoje tre akre interbatalas? En kelkaj

[1] Komparu la n-ojn 376/80 de „S-ulo".

socialdemokrataj partioj[2] tiuj tendencoj eldonas eĉ siajn apartajn gazetojn. Kaj neeviteble tiuj tendencaj interdisputoj ankaŭ enkondukiĝus en SAT. Sekve...

Kaj la granda eraro de la K-doj, kiuj propagandas la ideon pri partiecigo de la esperanta movado kuŝas en tio, ke ili prijuĝas la aferon laŭ nacieca — mi ne diras naciisma — vidpunkto. Ili tro atentas la situacion en sia propra lando (mi ĉefe aludas al niaj aŭstriaj K-doj) k forgesas, ke la esperanta movado devas ĉiam esti tutmonde prikonsiderata. Ili plie prezentas al si la problemon, kvazaŭ esperanto baldaŭ estos ĝenerale akceptata. Tio estas vana espero. Dum longaj jaroj ni bezonos ankoraŭ batali por enplanti la uzadon de esperanto. Kaj dum tiuj jaroj la partioj ne malofte ŝanĝos sian politikon, sian taktikon; okazos skismoj, reunuiĝoj, ktp. Sufiĉas ekzemple observi tion, kio okazas nun en la germana socialdemokrata partio. Fondiĝis antaŭ nelonge nova partio el elementoj apartenantaj al la maldekstra alo; k aliflanke la kompartio altiras al si relative multajn socialdemokratajn laboristojn.

Ĉu tiu procezo daŭros? Ĉu la ondo, kiu iras nun maldekstren, ne refluos dekstren? Estus vane profeti pri tio. Por mi unu afero estas certa, nedubinda: ĉiuj laboristoj havas intereson al tio, ke la lab. esperanta movado estu impona, forta, praktike laborkapabla. Kaj tio estas atingebla nur per unuiĝo sur senpartieca kampo.

Mi kredas, ke SAT jam entenas sufiĉe fortan kernon el elementoj, kiuj en *ordinaraj cirkonstancoj*[3] sentas sin unue esperantistoj k nur due partianoj; tiu kerno povas teni la ekvilibron inter la partiecaj tendencoj, kiuj ĉiam pli malpli forte kunpuŝiĝos en niaj vicoj. Mi esperas, ke tiu ekvilibra forto eĉ pligrandiĝos proporcie kiel kreskos la nombro da K-doj, kiuj akiris klaran komprenon pri la signifo de artefarita lingvo k pri ĝia grava rolo en la evoluado de l'homaro.

Unuvorte nia vidpunkto restas la sama, kia ĝi estis ĉe la fondo de SAT: la divido en la esperantistaro devas esti laŭklasa, ne laŭpartia: burĝoj k burĝe pensantaj personoj estu en UEA, laboristoj k revoluciuloj en SAT.

20—XII—31. *E. L.*

Refuto, kiu nenion refutas.

En „Isto" (oktobra n-o, kiu aperis nur fine de decembro. Kia akurato!) K-do Nikolski entreprenas „refuti" la dirojn en nia artikolo pri s-ro Drezen, aperinta en la n-o 353 de „S-ulo". Ni rememorigas al la legantoj, ke nia „defendo" al K-do Lanti okazis nur pro senhonta atako de Drezen mem. Cetere Nikolski refutas nenion eldiritan de ni, ĉar 1) restas la fakto, konfesita de Drezen mem en siaj memoraĵoj, ke li ŝanceliĝis dum tuta semajno antaŭ ol finfine aliĝi al la Revolucio; 2) restas, ke Dr. estis dufoje eksigita el la Partio (de du instancoj) k ke lia servaĉemo al influhavaj personoj sukcesis nuligi la decidon ĉe la supera instanco; 3) ke li faris nenion por bari al la intrigo de la idisto Icner k ke K-do Lanti devis veturi al Moskvo por savi la situacion; 4) ke li denuncas kiel „kontraŭrevoluciulojn" k enkarcerigas siajn kontraŭulojn, ktp ktp. Kaj se ni fakte erarus en iuj punktoj, tio okazis laŭ sciigoj de Sovetiaj K-doj mem, kiujn ni opinias pli fidindaj ol Nikolski. Tiu lasta, kiu ne povas pardoni al K-do Lanti lian rifuzon pri starigo de militista sekcio *en* SAT, ne estas kvalifikita por juĝi en tiu afero. Ni emas pensi cetere, ke lia militistemo spirite parencigas lin al la cara oficiro Drezen. Aŭ ĉu li eble pledas laŭ ordono? Malgraŭ la pledo de Nikolski ni gardas la konvinkon, same kiel cetere multaj Sovetiaj K-doj, ke Drezen estas karieristo el la plej malalta kvalito k ke la opozicianoj devus honti havi tian estron.

N. Bartelmes, L. Glodo.

Esperanto en Nederlando.

Esperanto-ekzamenoj havas la plej multajn kandidatojn.

El la multaj ekzamenoj, kiuj ĉiujare en Nederlando okazas por multaj fakoj, *en la pasinta jaro* la esp-aj ekzamenoj estis plej bone partoprenitaj: la nombro da kandidatoj estis 960. En 1930 la nombro estis 650, en 1929 — 300.

Ĉe la senlaboruloj.

En multaj lokoj de Nederlando la lab.organizoj en kunlaboro kun lab.klerigaj organizoj k komunum-estraroj organizas kursojn en diversaj fakoj. Ankaŭ funkcias jam en kelkaj lokoj esp. kursoj.

En la parlamento.

Ĉiujare, dum pritrakto de la instruad-buĝeto, kelkaj el la parlamentanoj pledas por esp-o en la lernejo. Estas nur malfortaj voĉoj preskaŭ ne subterataj de la laboristaj deputitoj. Eble poste la lab. parlamentanoj estos venkitaj tiurilate de la burĝaj k katolikaj pledantoj.

Esp-o ĉe la socialdemokrata kongreso.

Jam dum kelkaj jaroj aperis poresp-aj proponoj en la tagordo de la ĉiujaraj kongresoj de la Soc.-dem. Partio. Jam aperis pasintjare raporto favora al esp-o oficiale eldonita de la Soc.-dem. Partio. Sed, ĉar la partiestraro ne estas tiel favora al esp-o, la raporto estus forgesita, se ne — inter la soc.demokratoj nun estas sufiĉe da esp-istoj. Ili do nun denove klopodos, per multaj deziresprimoj, pere de la partisekcioj atingi ĉe la kongreso ian sukceson dezirante, ke la partio pli k pli agu laŭ la konkludoj de tiu raporto.

H. W. A. (13 025).

EN NIA MOVADO

KRONIKO

Aŭstrio. *Vieno.* La grupo XIII-a aranĝis bonkvalitan Zamenhof-feston por la Vienaj Gek-doj je la 19. 12. kun festparoladoj, kantoj, deklamadoj k kontraŭmilita teatraĵeto. La salonego estis plena. — **Estonio.** *Kuressaare.* Ĉe Junsoc. Klubo gvidas kurson K-do Maripuu. *Kopli.* Kurson por junsocialistoj gvidas Rikand. *Sindi-Lodja.* Lab. Sport-unuiĝo aranĝas por siaj membroj esp. kurson. Gvidas K-do J. Kivi. *Tartu.* Lastseptembre fondita „Lab. esp. k kultur-societo" aranĝis kurson gvidatan de K-do A. Kass. — **Germanio:** *Frankfurt/M.* 15 SEA-anoj trapasis sukcese la ekzamenon pri kapablo. Zamenhof-soleno de l'SEA-grupo okazis kune kun la sportula grupo de Rödelheim. Estis prezentata teatraĵo „Per esp-o al paco" (de K-do Kimmerle), kiu havis bonan sukceson. *Heidelberg.* Kurso por senlaboruloj kun 40 p. En Leimen apud H. kurso de SEA kun 20 p. Sume estas en Heidelberg k ĉirkaŭo 5 SEA-kursoj kun 98 p. *Hildesheim.* Nova grupo de SEA. *Neckargartach.* Je 21. nov. la SEA-grupo aranĝis varbvesperon kun ekspozicio, kantoj, teatraĵo, parolado de K-do Puff. Kurso por komencantoj kun 10 p. Infankurso kun 24 geknaboj. Sume K-do Heller instruas 35 infanojn. (Laŭ „La Socialisto".) *Crimmitschau.* 2 kursoj komenciĝis kun 55 p. (4406.) *Bautzen.* Kurso komenciĝis kun 28 p.; en Dobertschau (proksima vilaĝo) same kun 12 p. Gvidas K-doj Köhler k Dötzsch.

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

K. Kalocsay, Streĉita Kordo. Poemoj. Eld. Literatura Mondo, Budapest. 196 pĝ. Form. 13×19. Prezo: bind. 6.50 peng., broŝ. 4.50 p.

En tiu originala poemaro ni trovas versojn de rimarkinda freŝo k viglo, precipe en la junulaj amkantoj. Studentaĵoj, amaĵoj, familiaĵoj, iom da filozofiumado, — ĉio entute odoras je burĝa medio; bonstatas la poeto, sekve bonstatas la mondo; oni ne kritikas la socion, ĉar oni ne suferas k la vido de palaj laborulinoj estas kvazaŭ inkubo, el kiu oni rapide penas fortiriĝi . . . Ĉu la pli maljuna Kalocsay, „pli filozofa", havos okulojn, sentojn, komprenon pri problemoj, kiuj turmentas nian epokon? Neverŝajne.

N. B.

Zamenhof. Memorparolado de Julius Glück. 2. eld. Ĉe Max Haase, Stallschreiberstr. 21, Berlin S. 14. 8 paĝoj. Form. 15 × 22. Prezo: 0.30 mk.g. (inkluz. afranko).

Ŝlosilo de Esperanto en ukraina lingvo. 32 paĝoj. Form. 7,5 × 11 cm. Prezo: 0.20 sv.fk. Eld. sub la aŭspicioj de ICK, havebla ĉe s-o prof. O. Kuzjma, Nova ul. 4, *Kolomea*, Polio. La adreso de SAT estas menciita sur la kovrilo.

Ŝlosilo de Esperanto en romanĉa lingvo. 36 paĝoj. Form. 7,5 × 11 cm. Prezo: 0.20 sv.fk. Eldonita sub la aŭspicioj de Internacia Centra Komitato de Esp-Movado, 1 Tour de l'Ile, *Ĝenevo*. Oni mendu tie (minimume 10 ekz.).

Gramofonkurso en Esperanto. Eld. Soc. Esperanto, Stokholm. Verkis Rekt. S. Jansson. 20 p., form. 15 × 22 cm. Prezo: 0.60 oeroj. Tekstparto (grandparte svedlingva).

La kurso konsistas el tri diskoj, kiuj kostas kune 12 kr. (por afranko en

[2] En la franca socialista partio estas almenaŭ 4 tendencoj, kiuj aperigas memstarajn gazetojn.

[3] Mi substrekis tiujn du vortojn, tial ke necesas kompreni ĝuste ilian signifon. En *eksterordinaraj* cirkonstancoj la SAT-anoj povas — eĉ devas — ja senti sin unue partianoj aŭ sindikatanoj.

Eŭropo aldoni 3 sv.kr., ekster Eŭropo 5 sv.kr.). La unua disko surhavas modelan elparolon kun, parte, instruado por svedoj, la dua ekzemplojn el la Fundamento k la tria dialogojn. La dua k tria diskoj surhavas nur esp-on.

La Societo de Amikoj (Kvakeroj) k ĝiaj esencaj trajtoj. Esp. traduko de prelego de Edw. Grubb. Aĉetebla ĉe Friends Service Council, Friends House, Euston Road, *London NW 1.* Prezo: $3\frac{1}{2}$ pencoj (afrankite). 20 pĝ. Form. 13 × 21 cm.

Nova LEA-gazeto.

Proleta Esperantisto. N-o 1. Decembro 1931. Organo de Riga Lab. Esp. Societo. Admin. adr.: Ĵ. Helman, Bikerniekustr. 20, loĝ. 2, *Riga,* Latvio. Abonprezo: Ls. 2.50 jare; eksterlande: 3 Ls. 14 pĝ. Form. 17 × 22. Hektogr.

La enhavo de tiu ĉi unua n-o, per kiu la Riga-aj lab. esp-istoj salutas la tutmondan lab. esp-istaron, estas parte esp-a, parte latvalingva. Estas klarigitaj la taskoj de l'gazeto: prosperigi la disvastigon de esp-o inter la latvia laboristaro. En tiu agado ni deziras al ĝiaj kunlaborantoj plenan sukceson. (SAT ne estas menciita en tiu ĉi n-o, kredeble pro la cenzuro.)

La Okcidentulo. 1-a jaro, n-o 1. Decembro 1931. Oficiala organo de „Ligo de l'Okcidentaj Esperantistoj", red. k adm. Rua Joao de Lemos 3,1, D, *Lisbono.* 4 pĝ. Form. 23,5×30 cm.

Tiu ĉi nova propaganda gazeto por portugal-lingvanoj estas plaĉe prezentita; sufiĉe granda parto el ĝia enhavo estas dediĉita al propagando inter la laboristaro. Ankaŭ ni trovas sur la lasta paĝo alvoketon aboni al „S-ulo". Ni ĝoje salutas la novan gazeton kiel signon pri kreskanta movado en Portugalio.

MEMORNOTO

Represis el „S-ulo":

Pravda, Praha, 11.12., alvoko por Muni k Bilings (366/67); *Ŝkodovak,* Plzen, 20. 11., same; *Sächs. Volksblatt,* Zwickau, 2., 19. 12., esp-o aŭ Anglic; *Das andere Deutschld.* (organo de l'germ. pacista movado), 19. 12., bildoj el la vivo de l'rusa lab. (Beŝkarev).

Priesper. artik. k notojn enhavis:

ITF-Bulteno, Amsterd., dec.; *Neue Zeitg.,* München, 24. 12.; *Le Populaire,* Paris, 3. 1. (granda artik. pri SAT); *L'Avenir Socialiste,* Lyon, 26. 12.; *L'Effort,* Lyon, 26. 12.; *The Labour Woman,* London, jan. (rubr.); *Signalen,* Stokh., 7. 1., 14. 1.

Peresper. materialon enpresis:

Le Populaire, Paris, 4. 1.; *Neue Zeitung,* München, 7., 13. 11., 15., 16. 12.; *Bayr. Echo,* München, 14./15. 11., *Le Réfractaire,* Paris, dec.

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

La Internacia Labor-Oficejo en Ĝenevo, ne ĉiu scias tion, havas esperantlingvan oficiston; sekve oni povas ricevi el ĝi ĉiajn informojn pri laborkondiĉoj ĉiulandaj rekte, skribante al ĝi en esperanto. (Supra adreso sufiĉas.)

BELGIO

Esp. kurso en Popoldomo de Verviers koresp. pri ĉ. temoj, kĉl. Adr.: Esperanto-kurso, Rue du Gymnase 28, Maison de Peuple, *Verviers.*

FRANCIO

K-do M. Valière, instruisto en *Fabrègues* (Hérault), dez. koresp. kun Gek-doj ĉl pri div. seriozaj temoj, L, PI. Resp. gar.

GERMANIO

30 komencantoj (senlaboruloj) dez. koresp. kĉl, antaŭe PI, PK, PM k poste L. Ĉion adresu al: Otto Burghardt, Matildenstr. 11, Neusalz (Oder).

K-do R. Scheidig, *Neuses b. Koburg/Bavario,* reveninte de 7-monata Eŭrop-vojaĝo denove ŝatas koresp-adi pri klasbatalaj temoj, kĉl, L, PK.

2 vojaĝantaj K-doj petas porpagan restadejon ĉe K-doj. Ni pasos jenajn urbojn: Chemnitz, Zwickau, Plauen, Hof, Bayreut, Amberg, Regensburg, München, Klagenfurt, Laibach. Adr.: K. Friedrich, Talstr. 10, *Gränitz,* Post Grosshartmannsdorf/Sa.

LEA-grupo Köln aranĝos dum marto ekspozicion. Sendu materialon! Rekompenco post ricevo. Adr.: Ed. Baumruck, St. Magdalenen 18, *Köln/Rh.*

20 gelernantoj (18–26-jaraj) dez. koresp. Skribu al: K-do Paul Lässig, Markranstädter Str. 35, *Leipzig W 31.*

20 Gek-doj, kiuj ĵus finis esp. kurson kor. kĉl, pri ĉ. temoj, PI. Resp. garantiata. Adr.: K-do Kurt Kreisel, Homiliusstr. 6, *Dresden-30.*

Progresintaj gekursanoj koresp. kĉl, L, PK, PI. Skribu multnombre al: K-do Walter Freiling, Flensburger Str. 56, *Wuppertal-E.*

HISPANIO

Filozofia studento (24 j.), anarkisto k naturisto, serĉas fraŭlan esp-inon, pref. samideaninon. Adr.: E. Sari, Ateneo, *Madrid.*

NEDERLANDO

20 Gek-doj dez. koresp. pri ĉ. t., kĉl, krom: Germanio, Belgio, Ĉeĥoslovakio. Skribu al: K-do Jac. v. Wijngaarden, Assumburgstr. 18. *Beverwijk.*

POLIO

Esp. grupo ĉe Sindikato de Presistoj aranĝas en febr. 1932 letervesperon (L, PI). Skribu multnombre! Resp. garantiata! Sendu al: Esperanta rondo ĉe Zwiazek Drukarzy, Miodowa 6, *Varsovio.*

SOVETIO

14-jara knabo dez. kor. kĉl pri ĉ.t. Adr.: Viktor Beŝkarev, gor. poĉt.otd. 3, abon. jaŝŝ. 23, *Nijni-Novgorod.*

K-do *Ŝumihin* Andreo, poĉtovij jaŝĉik 105, *Tomsk,* 23-jara, librotenisto, dez. kor. pri ĉ.t., precipe kun angloj.

Infana esp.-rondeto en vilaĝa lernejo dez. kor. kun gelernantoj k plenaĝuloj de l'tuta mondo. Adr.: K-dino *Vorobjeva* O., *Vojskoje* poŝt.agentstvo. Niĵ. Kraj. Piĵanskij rajon. Vojskaja ŝkola 1 stup.

Junkomunistoj de metalfabriko dez. koresp. kun tutmondaj lab. L, PI, esp-aĵoj, fotoj, il. gaz. *Rykovo* (Enakievo), Donbass, Rajprofsovet (por komsomolo).

SVEDIO

Ni aranĝos letervesperon dum nia jarkunveno la 24. 1. 32. Certe resp. Sendu ĉion al: K-do Bror Palmlöv (Esp. Klubo), *Klippan, 122.*

Korespondemaj Gek-doj! — Ekkorespondu kun la svedaj laboristoj! Sendu L, PK al nia letervespero, okazonta la 24. 2. 1932. Adr.: Grupo Esperantista, Druvefors 15, *Borås.*

24 j. tipografisto interŝ. fotojn kun fotoamatoroj. Posedas belajn, memfaritajn bildojn el Svedio, Danio k Estonio. Ankaŭ ŝanĝas bonajn kontraŭ bonaj. Neordinaraj PM. Skribu tuj al: K-do Karl Johansson, Vanadislunden 2, B., *Stockholm.*

Kelkaj K-doj dez. koresp. kĉl. Unufoja resp. absolute garantiata. Adr.: K-do John Blom, 105, *Deje.*

Atentu! — Letervesperon aranĝos meze de februaro: Esperanto Klubo „Nordlumo", Östra Kyrkogat. 14, *Umeå.* — Skribu multnombre!

Litova 27-jara malliberulo deziras viglan koresp-adon pri ĉ.t. kĉl. Gekdoj, precipe kun gajaj f-inoj. Respondo estas garantiata. Adreso: Kostas Kazragys, *Ŝiauliu s. d. kalejimas,* Litovio.

NEKROLOGO

Memmortigis sin komence de novembro 1930 en arbaro ĉe Kamienica-Polska sur la vojo Czenstoĥova—Bendin (Polio) juna **studento J. K.,** kiu petis en postlasita papereto sciigi pri tio al SAT k „S-ulo". Ĉar la polico ne plenumis tiun lastan deziron, la malĝojiga informo atingis nin nur nuntempe pere de burĝa esp-isto.

ENHAVO

	paĝo
La vivo de l'laponoj en Svedio	97 – 98
Lenina memortago	98
Tra Nov-Jorkaj okulvitroj	98 – 100
Ŝtatbankroto en Hungario	100
Pri kooperativo en Germanio	100
La „ruliĝanta stablo"	101 – 102
Mia vojaĝo al norda Afriko	102 – 103
Reliefaj okazintaĵoj	103
La klasbatalo tra la mondo	103 – 104
Scienco k tekniko	104 – 105
Diskutejo	105
Novjaro	105
Sennaciula pedagogia paĝo	106

Presejo Oscar Wettig, Gelnhausen (Germanio)